

Pécsi Református Kollégium

Siklói Aranyalma Óvodája

PEDAGÓGIAI PROGRAM

(Az intézményi Pedagógiai Program megvalósításának tagintézményi sajátosságai)

„ISTENBEN BÍZUNK, IDŐT ÉS TERET ENGEDÜNK NEKI, HOGY AKARATA SZERINT MUNKÁLKODJON ÉLETÜNKBEN ÉS GYERMEKEINK ÉLETÉBEN, HOGY „HITÜK NE EMBEREK BÖLCSESSÉGÉN, HANEM ISTEN EREJÉN NYUGODJÉK”.

(1 KORINTHUS 2, 5)

Siklós, 2024. március 14

Tartalom

1. BEVEZETŐ.....	4
2. REFORMÁTUS ÓVODÁNK SZELLEMISSÉGE, GYEREKKÉP, ÓVODAKÉP.....	5
2. 1. GYERMEKKÉP	6
2. 2. ÓVODAKÉP	6
2. 2. 1. <i>Alapelveink:</i>	7
2. 2. 2. <i>Céljaink:</i>	8
2. 2. 3. <i>Óvodánk légköre</i>	9
2. 2. 4. <i>Pedagógusképünk</i>	9
2. 3. A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVEK	10
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FŐ FELADATCSOPORTJAI	10
3. 1. A HITÉLETI NEVELÉS.....	10
3. 1. 1. <i>Az óvodai hittantanítás, lelki nevelés célja:</i>	11
3. 1. 2. <i>Keresztyén szellemű nevelésünk a gyakorlatban:</i>	12
3. 2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	13
3. 2. 1. <i>Óvodánk ünnepei, hagyományai</i>	15
3. 3. AZ ANYANYELVI-, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA	18
3. 3. 1. <i>Az anyanyelvi nevelés</i>	18
3. 3. 2. <i>Az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása</i>	22
3. 4. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS	23
4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	27
4. 1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK	27
4. 2. TÁRGYI FELTÉTELEK	27
4. 3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	28
4. 3. 1. <i>Csoportszervezés:</i>	28
4. 3. 2. <i>Heti rend, napirend:</i>	29
4. 4. A BEFOGADÁS ELVEI	33
4. 5. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI	34
4. 5. 1. <i>Belső kapcsolatok</i>	34
4. 5. 1. 1. <i>Az óvoda és a család együttműködése</i>	34
4. 5. 1. 2. <i>A gyülekezet és az óvoda kapcsolata</i>	35
4. 5. 1. 3. <i>Az óvodánk és iskola együttműködése</i>	35
4.5.1.4. <i>Az óvodánk és PRK óvodáinak együttműködése</i>	36
4. 5. 2. <i>Kapcsolattartás külső intézményekkel</i>	36
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	37
5. 1. JÁTÉK:	37
5. 2. MOZGÁS	39
5. 3. VERSELÉS, MESÉLÉS.....	41

5. 4. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC.....	43
5. 5. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA	46
5. 6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE, KÖRNYEZETVÉDELEM – KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK.....	48
5.6.1 Természeti környezet.....	48
5. 6. 2. Társadalmi környezet.....	51
5. 7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	53
5. 8. TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS.....	54
6. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	56
6.1. A TESTILEG FEJLETT GYERMEK:.....	56
6. 2. A LEKILEG EGÉSZSÉGESEN FEJLŐDŐ GYERMEK:	57
6.3 . A SZOCIÁLISAN ÉRETT GYERMEK:	57
7. A GYERMEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE	58
8. GYERMEK-ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM,	60
8. 1. GYERMEK-ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM	60
8. 2. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	61
9. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEKKEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG	62
9. 1. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK.....	67
9. 2. A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEK	68
9. 3. A KIEMELTEN TEHETSÉGES GYERMEK – A TEHETSÉG, KÉPESSÉG KIBONTAKOZÁSÁT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK.....	69
9. 4. A BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEK.....	71
9. 5. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE	71
10. A szakmai, pedagógia munka ellenőrzése.....	77
11. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉKOK.....	77

**Mottó: „Egy az Isten és mindeneknek Atyja, aki mindeneknek felette van és mindenek által, és mindnyájatokban munkálkodik.”
(Efézus 4., 6.)**

1. Bevezető

Kétszoros óvodánk az 1997/98-as nevelési évtől indult a Sztárai Mihály Református Általános Iskola intézményegységeként, szakmai önállósággal.

Óvodánkat az az igény hívta életre, hogy az óvodás korú, (leendő elsős gyermekek) megismerkedjenek a Biblia tanításaival, részesüljenek keresztyén nevelésben. Az indulástól eltelt időszakban kialakult óvodánk sajátos arculata. 2023. szeptember 1.-vel a Pécsi Református Kollégium tagintézményeként, PRK Siklói Aranyalma Óvodaként működünk.

Az egyházhoz tartozás, a nevelés tartalmát, irányultságát közvetlenül meghatározza.

Így nevelési elveinkben a keresztyén erkölcs előírásai érvényesülnek, szokásrendszerünkbe a hívő ember életviteléhez kapcsolódó elemek is beépülnek, ünnepeinken református hagyományaink a dominánsak.

Hitünk szerint a gyermek Isten ajándéka, a gyermekkor is Isten rendelése. A gyermeket gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Református óvodánkban a nevelés, a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása keresztyén értékrend alapján történik, a gyermeki jogok esélyegyenlőséget biztosítanak gyermekeinknek. A jog érvényesülését az ONAP biztosítja.

„... ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban.”

(Pál levele a Galatákhoz 3, 28)

Eddigi tapasztalatunk szerint óvodánkat a gyermekük számára határozott értékeket és kis közösséget kereső, a közvetlenebb kapcsolatot, nyitottságot, egyéni figyelmet értékelő szülők választják, elsősorban Siklóról. A gyülekezethez kötődő, hitéletet gyakorló családok száma elenyésző, a gyermekek többsége óvodánkban találkozik először Isten igéjével.

Kapcsolatrendszerünkben a család- iskola- gyülekezet hármassága a meghatározó.

A család az elsődleges nevelési színtér, az óvodai nevelés csak kiegészíti, segíti a családi nevelést. **Az óvoda kiegészítő, kompenzáló, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.**

A gyermek nevelése életre szóló feladata a családnak. A szülőket terheli a nevelés súlyos kötelessége, el kell ismerni, hogy ők az első és legfontosabb nevelők. E nevelői feladat annyira jelentős, hogy ha hiányzik, alig pótolható.

A keresztyén családban a gyermekeket kezdettől fogva arra kell tanítani, hogy a keresztségben kapott hit szerint ismerjék meg és imádják Istent és szeressék a felebarátot; a családban kapják az első benyomásokat az egészséges emberi közösségről és az Egyházzal; végül a család vezeti be őket lépcsőről lépésre a polgári közösségbe és Isten népébe. Érezzék át, tehát a szülők, hogy a valóban keresztyén család milyen döntő szerepet tölt be Isten népének életében és fejlődésében.

A családokkal való kapcsolattartás során tapasztaljuk, hogy vannak hívő, kereső és nem vallásos szülők. Mind a három területen megvan a feladata óvodánknak. A gyermekek együttnevelésén kívül segítjük a hívő családokat hitük megélésében, megújulásában. A

kereső családokat támogatjuk Egyházunk értékeinek megismerésében oly módon, hogy vonzóvá tesszük az egyházi közösségeket, programokat szervezünk számukra, és bekapcsoljuk őket a vallásos közösségbe. Járnak református óvodánkba olyan nem vallásos családok gyermekei is, akik elfogadják óvodánk református szellemiségét. Intézményünk Őket is szeretettel fogadja, és számukra is felkínálja a különböző programokat és bevonjuk őket mindennapjainkba.

Társadalmi környezetünkre jellemző a fokozódó elszegényedés. A Családsegítő és Gyermejköltségi Szolgálattal való folyamatos az együttműködést.

Az iskolához tartozás segít az eredményes szocializációban, az óvoda-iskola átmenet nehézségeinek csökkentésében, a nevelés folyamatosságában és a gyermek egyéni előmenetelének nyomon követésében.

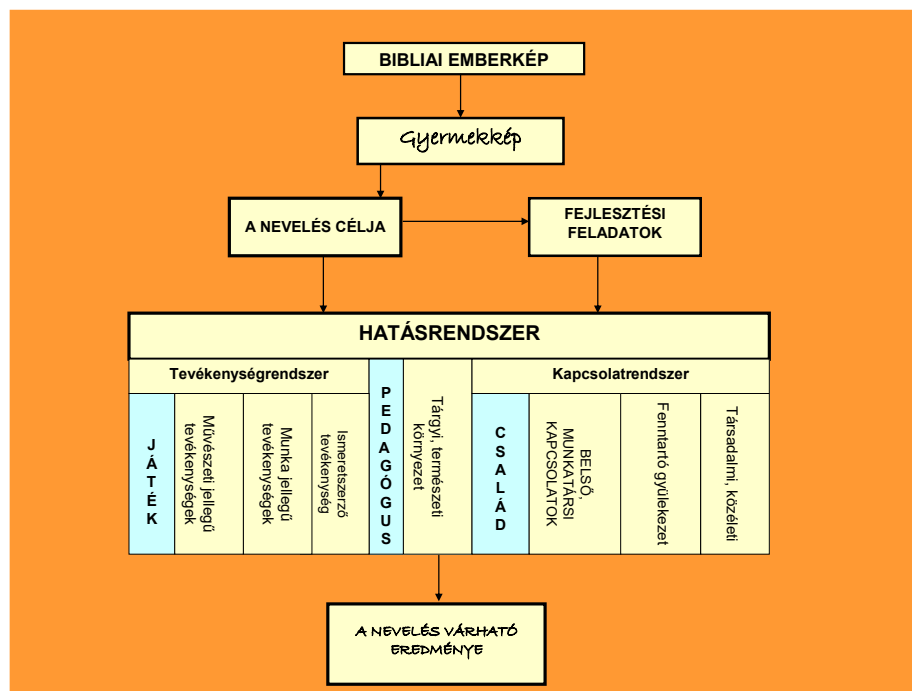
A gyülekezettel való kapcsolattartás készíti elő a Pásztor nyájához való kapcsolódást, olyan közösségbe való integrálódást, ami segíti a gyermek, család számára személyes hitük megélését.

Programunkat az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjához, a Református óvodai nevelés keretprogramjához igazodva készítettük el. A programkészítés során figyelembe vettük *a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő* sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit.

2. Református óvodánk szellemisége, gyerekkép, óvodakép

„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”

(Példabeszédek, 22, 6.)

2. 1. Gyermekkép

A gyermek Isten ránk bízott ajándéka, gondoskodás és különleges védelem illeti meg. A Biblia tanítására építve nevelőmunkánk a kisgyermek Istentől kapott adottságainak, képességeinek kibontakoztatására, pozitív személyiségjegyeinek kialakítására, erősítésére irányul, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

A kisgyermek pszichoszomatikus fejlődését, személyiségének kibontakozását nem csupán az adottságok és az érés sajátos törvényszerűségei, valamint a spontán vagy tervszerűen alkalmazott környezeti hatások határozzák meg, hanem az Úr Jézus Krisztus gondviselő kegyelme, szeretete és az általa vezetett, hitben élő felnőttek ráhatásai. Ezek eredményeképp a lélek gyümölcsei megjelennek a gyermekeink viselkedésében:

*„A lélek gyümölcse pedig szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség.”
(Pál levele a Galatákhoz 5. 22.)*

Az óvodai nevelésünk gyerekközpontú, befogadó, az egész személyiséget fejleszti megfelelő személy és tárgyi környezettel, keresztyén értékek hordozásával, az egészséges életmód alakításával, a környezettudatos magatartás alakításával, az érzelmi neveléssel, a szocializáció biztosításával, az anyanyelvi neveléssel, az egyéni készségeknek és képességeknek megfelelő tevékenységbe ágyazott értelmi fejlesztéssel. Óvodás korban a gyermekeknek egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak, így a differenciált személyiségfejlődés biztosítása nevelésünk alapvető kritériuma.

Óvodai nevelésünk nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. A gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek.

Keresztyén közösségünkben a kisgyermeket és a szülőt krisztusi szeretet és békesség veszi körül, egyénre irányuló figyelem, megértés, bizalom, alkalmazkodás, megbecsülés és tisztelet fogadja bármilyen megkülönböztetés nélkül.

2. 2. Óvodakép

Óvodánk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézményeként kiegészíti a családi nevelést a gyermek harmadik életévétől (bizonyos esetekben 2,5 éves kortól) az iskolába lépésig, biztosítja a gyermeki személyiség védelmét, nevelését, fejlesztését.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei. Tesszük mindezt Isten rendelése szerint, keresztyén értékrend alapján.

Óvodánk a másodlagos szocializáció színtere. A kortárskapcsolatokon keresztül olyan szocializációs szerepek tárháza, amelyet még a legjobban működő család sem tud a gyermek számára biztosítani. A szülőkkel, testvérekkel való együttműködés ugyanis más képességeket feltételez, mint a gyermek számára idegen felnőttel és társakkal történő kooperáció.

Az Ige tanítása szerint kívánjuk nevelni gyermekeinket: Isten és embertársai szeretetére, szolgálatára, a jó megtanulásának készségére. Segíteni őket abban, hogy harmonikusan növekvő, jellemes személyiséggé, szociális érzékenységgel, demokratikus, az élet küzdelmét is vállaló, tevékeny, kreatív felnőttekké váljanak, a test és lélek egységében.

Tudatosítjuk bennük, hogy Isten ebben az országban, ebben a népben jelölte ki helyüket, ezért kötelességük tehetségükkel jól sáfárkodni. Hazaszeretetük mellett tiszteljék, becsüljék más népek értékeit, féltő szeretettel óvják és védjék az életet, a teremtett világot, vigyázzanak környezetükre.

Az óvoda fontos hátránycsökkentő szerepet tölt be, e feladatban óvodánkunk is részt kell vennie.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

2. 2. 1. Alapelveink:

- Istentől kért bölcsesség, krisztusi szeretet és szolgálat;
- A gyermek egyszeri, egyedi lényének felismerése és képességeinek felelősségteljes fejlesztése;
- A gyermeki szabadság biztosítása olyan kevés szabállyal, amely elősegíti a közös élmények és tevékenységek által a szocializációt, az erkölcsi tulajdonságok megalapozását;
- A gyermek tevékenységére épülő tanulás;
- A családokkal való együttműködés és szükség szerint segítség, gondozás.

A munkánkat átfogó **evangéliumi szellemben történő nevelés elve** mellett, - melyben nevelésünk alapja a bibliai emberszemlélet, Istentől kért bölcsesség, krisztusi szeretet és szolgálat-, megfogalmazzuk az alábbi alapelveket:

- **komplexitás, egységes nevelő hatások elve;** az alapelveknek átfogóan, együttesen kell érvényesülnie az intézményi nevelőmunka egész területén;
- **esélyegyenlőség elve;** minden gyermeknek legyen lehetősége tehetségének megfelelő tevékenységre; a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermek kapjon meg minden lehetőséget fejlődésére;
 - **a kiemelten tehetséges gyermek tehetséggondozás elve:** az esélyegyenlőségi elvet figyelembe tartva a tehetségigérek felfedezése, gondozása a vizuális-téri képességek középpontba állításával.
- **egyenrangúság elve;** ezen elv tudomásul vétele biztosíthatja csak azt az alapvető igazságot, mely szerint a pedagógus és a gyermek, egyenrangú fél a nevelés folyamatába;
- **a pedagógus irányító szerepe** a pedagógiai légkör kialakításában, a gyermekek, a szellemi, lelki, testi teljesítményeinek kibontakoztatásában, tevékenységeinek szervezésében, személyiségük fejlesztésében jelentkezik;
- **az életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vételének elve;** a gyermek egyszeri, egyedi lényének felismerése, a gyermeki személyiséget elfogadás, tiszteltet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.

A gyermek személyiségéhez igazított pedagógiai intézkedések. Nevelésünk segítse elő a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;

- **igazodás a gyermekek egyéni fejlődési üteméhez elv**, ez különösen fontos a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekekénél;
- **játékosság elve**; a gyermek személyiségéhez, a legfőbb tevékenységén a – játékon – keresztül kívánunk eljutni, hogy átadjuk neki mindazt a személyiségformáló műveltségtartalmat, amely az egészséges fejlődéséhez szükséges. Nyugodt, családias, biztonságot nyújtó légkör megteremtése, amelyben a gyermeki szabad játék elsődlegességét hangsúlyozzuk, az összefüggő játékidő védelmével;
- **a tapasztalatszerzés elve**; lehetőség teremtése a gyermekek számára a saját tapasztalatok megszerzésére, megértésére, általánosítására;
- **gyermeki tevékenységre épülő tanulás elve**; belső motiváltság, tanuláshoz való pozitív viszony kialakítása, az önálló felismerés jóleső érzése és hajtóereje.;
- **párhuzamos foglalkoztatás elve**: a gyermekek számára az egy időben végezhető különböző tevékenységek biztosítása;
- **a következetesség elve**; alapelveiben, módszereiben ingadozás nélküli, igényes, határozott elvárások támasztása gyermekeinkkel szemben annak a lehetőségnek nyújtásával, hogy biztosított legyen a gyermekek önállóságának, kezdeményezőképességének, kreativitásának kibontakoztatása;
- **a motiváció elve**; a gyermekek személyisége tevékenységekben formálódik, fejlődik, melynek feltételei: a tényleges cselekedtetés, gyakoroltatás, a gyermeki aktivitás kedvező körülményeinek megteremtése (légkör, hangulat, tárgyi és személyi feltételek), konkrét feladatok, helyzetek teremtése, amelyek erkölcsi tulajdonságaik, szokásaik, készségeik ki-fejlődését segítik;
- **közvetett segítség elve**; az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését;
- **környezettudatosság, környezetvédelem elve**; az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását; megalapozását;
- **egészségvédelem elve**; a gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátásával, valójában valamennyi tevékenységünkkel segítjük a gyermekek egészségének megóvását, törekedve a szellemi – lelki - testi harmóniára;
- **bizalom elve**; hiszünk a gyermekek fejleszthetőségében, bízunk a pozitív irányú változásban
- **együttműködés elve**; a családokkal, munkatársakkal, az iskolával és egyéb partnerekkel való együttműködés;
- **szakmai önállóság elve**; az óvodapedagógusok szakmai önállóságának biztosítása a törvényi keretek között.

2. 2. 2. Céljaink:

- a ránk bízott gyermekeket **evangéliumi szellemben neveljük**, hogy a keresztelekor tett szülői és gyülekezeti fogadalom megvalósulását elősegítsük. Ennek érdekében minden tevékenységet át kell, hogy hasson az **Igéből táplálkozó re-**

formátus hit és az ökumenikus gondolkodás. A gyermekek a világot, mint a teremő Isten csodálatos művét ismerjék meg, találjanak rá az útra, mely az Úr Jézushoz vezet.

- elősegítsük a különböző szociális háttérrel rendelkező óvodás korú gyermekek **sokoldalú, harmonikus fejlődését, gyermeki személyiség kibontakoztatását, hátrányok csökkentését, figyelembe véve és tiszteletben tartva az életkori és egyéni sajátosságokat, az eltérő fejlődési ütemet. (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).**
- **alkotó, családi légkörben** segítjük önkibontakozásukat úgy, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez viszonyítva fejlődjön, testi, lelki, szociális, értelmi érettség terén.
- alakuljon ki a gyermekekben **a természet iránti pozitív érzelmi kötődés.**
- megalapozzuk bennük **a helyes önértékelést és értékrendet.**
- **kihazsználjuk az integráltság előnyeit, hogy megkönnyítsük az óvoda-iskola átmenetet.**
- *A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű gyermekeknél is törekszünk a megfogalmazott célok megvalósítására. Célunk, hogy az SNI gyermekeket is hozzásegítsük a társadalmi beilleszkedéshez. A különbözőség elfogadtatásának, amelynek alapja a keresztyén kultúrában gyökerezik, fontos szerepe van ebben.*

„Aki befogadja ezt a kisgyermeket az én nevemért, az engem fogad be; és aki engem befogad, azt fogadja be, aki engem küldött. Mert aki a legkisebb mindnyájatok között az a nagy.”

(Lukács 9; 48)

2. 2. 3. Óvodánk légköre

Keresztyén közösségünkben a kisgyermeket és a szülőt **krisztusi szeretet** és békesség veszi körül. Az óvoda légkörén keresztül tapasztalja meg a gyermek az Isten iránti engedelmességet, a Krisztusi szeretetet. A nyugodt, békességes, szeretetteljes légkörben, ahol a Krisztusi példa áll előttünk fontos érték az **egyévre irányuló figyelem, megértés, alkalmazkodás, és tisztelet.** A pontos egyértelmű követelmények, az **együttélés szabályainak betartása, a szabadság és a korlátok ésszerű rendszerének működése** biztosíték arra, hogy a gyermek megtalálja a helyét a csoporton belül. Az evangéliumi nevelésben legfőbb belső parancs a szeretet. Olyan környezetben, ahol érzi a gyermek, hogy szeretik, elfogadják, figyelnek rá, számon tartják, megtapasztalja, hogy szeretetközösségben lenni jó, megérzi, a szeretve nevelés örömét.

2. 2. 4. Pedagógusképünk

„A Krisztus beszéde lakjék bennetek gazdagon úgy, hogy tanítsátok egymást teljes bölcsességgel, és intsétek egymást zsolttárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel; hálaadással énekeljétek szívetekben az Istennek. Amit pedig szóltok, vagy cselekesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek őáltala.”

(Kolossé 3. 16; 17)

A református óvodánk nevelési intézmény, melynek testülete elkötelezte magát Krisztusnak. A keresztyén életvitelhez hűen, szolgáljuk Istent és neveljük a ránk bízott gyermekeket.

Munkánk szolgálat, a ránk bízott gyermekek szeretetközösségben, evangéliumi szel-
lemben nevelése, védeése, felelősségteljes fejlesztése. E szolgálatot csak olyan személy
végezheti, aki ismeri a bibliát és tanítva tanul.

**A református óvoda munkavállalótól elvárjuk, hogy a keresztyén értékek, a
keresztyén életvitel példamutatói legyenek. A nevelési helyzetek legfonto-
sabb szereplője a példát mutató óvodapedagógus, aki életmódjával, emberi
és nevelői megnyilvánulásaival közvetíti a keresztyén értékeket.**

**A gyermek és egymás tisztelete jellemezze kapcsolatainkat. Bízunk a gyermekek-
ben, hiszünk fejleszthetőségükben, örülünk minden apró lépésben megtett útnak.
Az óvodapedagógus legyen nyitott, szakmai érdeklődését tartsa ébren, legyen pozí-
tív erőforrás, példa a gyermek számára.**

Az intézmény vezetőségének lehetőséget kell teremtenie, a munkavállalók lelki épülésé-
re (csendesnapok, áhítatok, konferenciák...) szakmai fejlődésére.

*„Az, aki vagy, Isten ajándéka neked. Az, akivé válsz, a te ajándékod... Istennek.”
(ismeretlen szerző)*

2. 3. A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

További elveket az óvodai nevelőtestület nem határozott meg. Ami ismételt kieme-
lendő: a református óvodában az egész napot át kell hatnia a keresztyén szellemiségnek,
s az óvodapedagógusok és más munkakört végző munkatársak egész személyiségének
tükröznie kell, hogy ők kinek szolgálnak, kit követnek. A Bibliai integrációnak jelen
kell lennie óvodánk mindennapi életében, annak nevelési- és tanulási folyamatában.

3. Az óvodai nevelés fő feladatcsoportjai

3. 1. A hitéleti nevelés – erkölcsi nevelés.
3. 2. Az érzelmi nevelés, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.
3. 3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.
3. 4. Az egészséges életmód alakítása.

3. 1. A hitéleti nevelés

*„Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket, és ne tiltsátok el tőlem őket, mert ilyene-
ké az Isten országa. Bizony mondom néktek: aki nem úgy fogadja az Isten országát,
mint egy kisgyermek, semmiképpen sem megy be abba. Ekkor átölelte és kezét rájuk
téve megáldotta őket.”*

(Márk evangéliuma 10:13 – 16)

3. 1. 1. Az óvodai hittantanítás, lelki nevelés célja:

- A 3-6 éves gyermekek evangéliumi nevelésen keresztül történő harmonikus lelki fejlődése;
- A bibliai történetek, az imádság és ünnepek szeretetteljes, bensőséges légkörével a megfelelő érzelmi biztonság kialakítása;
- Az óvodapedagógus és a hitoktató személyén keresztül a gyermeki bizalom kiépítése a szerető Mennyei Édesanya felé;
- A gyermek istenélményein keresztül a család életének kedvező alakulása;

Az óvodai hitoktatás távlati célja:

- A gyermek hitre jutása és Jézus Krisztus melletti, korának megfelelő, döntéshez való segítése;
- Majdan tudatos, hívő református gyülekezeti tagokká válása;
- A keresztyén hit ismereteinek elsajátítása.

„A hit hallásból van, a hallás Isten igéje által.”

(Róm 10, 17)

A gyermek elsősorban Istené. Nevelésük kellő komolysággal vállalt kötelességünk. Ezért illesszük be az óvodai vallástanítást a gyermekek alapvető nevelési keretei közé. Vagyis, olyan feltételek között folyjon az evangéliumi tanítás, nevelés, amely figyelembe veszi a 3–6, 7 éves korú gyermek életkori sajátosságait, utat enged a játékosságnak, a játszva tanulásnak, az egyéni bánásmódra is hangsúlyt fektetve.

A hittantanítás tehát:

- segítse az anyanyelvi nevelést a gyermekek számára ismert fogalmak használatával, a már meglévő tartalmak bővítésével, gazdagításával,
- vezesse a gyermekeket új távlatokhoz, felismerésekhez a környezet megismerésre nevelésében,
- járuljon hozzá a képzelet, fantázia, emlékezet fejlődéséhez a bibliai történetek kiválasztásában,
- erősítse a gyermeki készséget, jártasságok kialakulását a vizuális és manuális tevékenységek során,
- ének- és zenehallgatási anyagával a gyermekek zenei képességeinek alakításában vállaljon részt,
- élő kapcsolat kialakulására törekedjen a család, az egyház és az iskola nevelési színterein,
- Isten- és gyermekközpontú világlátásával, előítéletektől mentes, kölcsönösen alkalmazkodó szolgálattal, valamint biblikus látásmódjával tiszta szemlélet hordozója legyen,
- az egész nevelési folyamatból ki nem szakítható, akkor jó, ha áthatja az egész légkört,
- ebben az életkorban nem a tematikus ismeretek nyújtása, hanem az átélt, tapasztalt valóság a vezérlő fonal. a fent felsoroltak termékeny megvalósítása útján az óvodai hittantanítás az óvodai nevelés nélkülözhetetlen részévé válik, és gazdagítja a gyermeknevelés eredményességét.

Tartalma:

- a nevelők keresztyén magatartása (megtapasztalás, érzelmi biztonság, szerető-elfogadó légkör, bizalom, az összetartozás élménye)
- tematikus ismeret-élmény együttes biztosítása (hittan)
- ünnepek előkészítése, tevékeny átélése, valamint a mindennapok keretein túlmutató események
- közös imádság, közös munka, közös szórakozás megtartó ereje

3. 1. 2. Keresztyén szellemű nevelésünk a gyakorlatban:

A **bibliai történetekkel** való ismerkedés. Az óvodáskorú gyermek és a Biblia világa között nagyon nagy szakadék van, hiszen a bibliai történet műfaja alapvetően más, mint a mese műfaja. A történetek elmondásakor vigyázni kell a szemléletességre, a hitelességre, a gyermekszerűségre. Azokat a történeteket részesítjük előnyben, amelyek a korosztály adottságainak megfelelően Isten szeretetéről, gondoskodásáról, oltalmazásáról szólnak.

Tudatosítani kell a gyermekben, hogy a mesével ellentétben ez igaz, megtörtént esemény.

A Szentírás történetei kapcsolódjanak a gyermekek világához (felvezető beszélgetések), benne pozitív érzelmi viszonyulásokat éljenek át, olyant, amit a szülő – gyermekkötődésben megtapasztaltak, átéltek: a gondoskodás, segítség, védelem, oltalom, biztonság, az aggódó, felelős, s ha szükséges ítéletet is gyakorló szeretet.

Az Ige valódi üzenetétől ne térjünk el, elmondása előtt fogalmazzuk meg magunkban, mit üzen Isten nekünk, miben segít mindennapi életünk problémáinak megoldásában. (Lehetőleg egy fő gondolat mellett döntsünk, mert a gyermek még nem képes egyszerre több nézőpontot figyelembe venni).

Az érthetőség miatt a számukra ismeretlen szavakat ismerttel cseréljük fel, ha kell, szöjünk bele magyarázatot (helyszín, viselet, szokások stb.), úgy, hogy a történet lendülettel ezzel ne törjük meg.

A bibliai történetek után nem kell tanulságot megfogalmazni. Ha hitelesen mondtuk, ráérez a gyerek annak lényegére: az Úr Jézus Krisztus segít a benne bízó emberek élethelyzeteinek megoldásában. Természetesen a gyermek kérdéseire mindig reagáljunk.

A különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek, beilleszkedését segíti a közösségbe az ige üzenete által a csoporttársak elfogadó attitűdjének erősítése. Önmaga elfogadását erősíti a bibliai történeteken keresztül az üzenet, hogy Isten mindenkit gyermekeként szeret.

Az **egyházi énekek**, dicséretetek, zsoltárok, ifjúsági és ún. „mutogatós”, dramatikus református gyermekdalok megismertetése fontos feladatunk.

A **gyermekáhitatok**, elcsendesedések, imádságok biztosítják az élő kapcsolatot Istennel. A hitben élő ember számára az imádság a lélek lélegzetvétele, nélküle elerőtlenedik az ember, elhal a szív. Az imádság legyen őszinte, szívből jövő. Az áhitatok jelenlévővé teszik csoportunkban az interakciós kapcsolatot Istennel, akinek elmondhatjuk gondjainkat, örömeinket, s nála megnyugvást, vigaszt találunk. (Gyermekeink számára természetes az étkezés előtti és utáni hálaadó imádság.)

A **családi istentiszteleteken** való részvétel sajnos kevés család számára természetes, szeretnénk, ha a jövőben meghonosodna körünkben ez az alkalom is.

Gyermekek szolgálata - szeretetvendégségen, Szeretethíd programon, templomban.

Palánta misszió bibliai témájú előadásain való részvétel.

Az óvodai hitoktatás és az óvodapedagógusok feladatai:

- Az evangéliumi nevelőmunka fogja át az óvodás gyermek személyiségének egészét, vagyis a keresztyén tanítás terjedjen ki az érzelmi, (emocionális), értelmi (mentális), közösségi (szociális), valamint testi (szomatikus) szférákra egyaránt.
- Feladatunk a gyermeki érdeklődés, rácsodálkozás, felismerés elindítása Isten tetteire, megváltó munkájára.
- Keresztyén erkölcsi tartalmak elplántálása, úgy, mint személyválogatás nélküli szeretet, megbocsátás, önzetlenség, ragaszkodás, stb.
- Az óvodai hittan foglalkozások tartalmi és formai felépítése illeszkedjen a 3-6-7 éves gyermek alapvető tevékenységi formáihoz.
- Az imádságok meleg, elfogadó, megsejtető atmoszférája az Isten jelenlétét, közelségét éreztesse.
- Az énekek tartalmukkal és dallamukkal egyaránt a bibliai tanítás elmélyülését szolgálják, valamint az esztétikai élmények erősödését.
- Az óvodapedagógusok, és a hitoktató között a legteljesebb együttműködés valósuljon meg a fenti feladatok megvalósulása érdekében.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- a gyermekek ismerik a bibliai történeteket, református gyermekdalokat; megtanulnak néhány aranymondást;
- felveszik az imádkozó testtartást, képesek saját megfogalmazású gondolataikat az Úr elé vinni;
- hálaadó imát mondanak étkezés előtt és után, lefekvéskor; megtanulják az Úrtól tanult imádságot, ismerik a református köszönési formát;
- tudják, milyen magatartásforma megengedett templomunkban, felismerik a református templomok jellegzetességeit;
- a keresztyén nevelés értékei megmutatkoznak gyermekeink jellemében,
- a vallás hagyományos keretei között felnövő gyermek sok információt megtud Istenről, a Szentírásról, az elvárt magatartásformákról, a tanult imádságok lehetőségét adnak számára, hogy ne csak Istenről beszéljen, hanem párbeszédbe is kerüljön Vele.

3. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

„Minden szabad nekem, de nem minden használ; minden szabad nekem, de nem minden épít.”

(I. Kor. 10, 23.)

A gyermekek nevelésében kiemelkedő az óvodák szocializációs szerepe. Ebben a társas környezetben az együttélés és együttműködés olyan formáit és szabályait sajátítja el a gyermek, ami megkönnyíti mindenkori beilleszkedését, miközben személyiségjegyei is gazdagodnak. (A pontos egyértelmű követelmények, az együttélés szabályainak betartása, a szabadság és a korlátok ésszerű rendszerének működése segítik ezt a folyamatot.)

Az óvodás korú gyermek jellemző sajátossága, hogy **magatartása érzelmektől vezérelt**. Alapvető feladatunk a szeretetteljes, kiegyensúlyozott, biztonságot nyújtó légkör és az otthonos körülmények megteremtése.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából **modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda minden munkavállalójának magatartása**. Minta, amin keresztül tanulják a gyermekek a társas viselkedés normáit.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosításánál a keresztyén erkölcsöt tartjuk szem előtt. A Lélek által vezetett nevelő példáján keresztül alakulnak ki a gyermekben olyan **erkölcsi tulajdonságok és értékrend**, mint az együttérzés, segítőkészség, mások elfogadása, türelem, jóindulat, megbocsátás, önzetlenség, igazságosság.

A gyermek nyitottságára építve az óvoda elősegíti,

- hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.
- hazaszeretet érzelmi megalapozását.
- hogy megtapasztalja a teremtő Isten gondoskodását.

Az óvodapedagógus–gyermek, gyermek-dajka kapcsolatában ki kell alakítani a **szereteten és kötődésen alapuló együttműködést**. Ennek nélkülözhetetlen eleme az empátiakészség, valamint a pozitív attitűd, érzelmi töltés. Az óvodapedagógusi, dajkai minta meghatározza a gyermek viselkedését, társaihoz való viszonyulását. Szeretetteljes, empatikus, meleg, elfogadó, segítő attitűdjével hat a gyermek- gyermek közötti kapcsolatokra, világos, egyértelmű értékrend közvetítésével (mi a jó és rossz) a közösségi magtartás irányítója és elősegítője.

A **gyermek-gyermek** kapcsolat során alakul ki az alkalmazkodás, a társas kapcsolat erkölcsi normái, **az érzelmi alapokon létrejövő kooperáció és kommunikáció**. A sajátos nevelési igényű gyermekek jelenléte a csoportban a szocializációs folyamatot gazdagítja. (A gyermekek olyan bibliai értékeket sajátítanak el, mint a másokon való önzetlen segítség) Az együttélésben viszonyításra is alkalma nyílik a gyermeknek, ami szükséges a **reális énkép** kialakításához, és a **különbözőségek megtapasztalására, elfogadására, tiszteletben tartására**.

A gyermekeknek meg kell ismerniük mi a helyes és mi a helytelen s ennek mércéje a Biblia. Minden elvárás, szabály célja egy és ugyanaz: **a gyermek fokozatosan jusson el addig, hogy tudatosan bánjon az önfegyelem eszközével**. A nevelők, és gyermekek előtt legyen egyértelmű, hogy milyen magatartás elfogadott, illetve nem kívánatos a csoportban. Ezek betartásában legyünk következetesek, dicsérrel és **pozitív megerősítéssel motiválva**. A követelmények növekedésével egyidejűleg bevonjuk a gyermekeket a szabályok kialakításába. A szabályokra való kényszerítés helyett az egyezkedés, meggyőzés, konszenzuseresés válik dominánssá.

A helytelen viselkedésű gyermek megsegítésére a következő **módszereket** alkalmazzuk:

- megelőzés,
- a gyermek szükségleteinek, érzései jogosultságának elismerése,
- áttétel,
- a természetes következmény módszere,
- a háttérben maradás módszere,
- fegyelmezés.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekeknél a szociális viselkedéshez szükséges összetevők (szükségletek, hajlamok, attitűdök, meggyőződések, rutinok, szokások, minták, készségek, ismeretek) erősítése a fő feladatunk. A

gyermek társas kapcsolatainak kialakulásában fontos, hogy észrevetessük a csoporttársakkal is, hogy az SNI gyermeknek milyen erőfeszítéseket kell tenniük az azonos eredmény eléréséhez, és meg kell láttatnunk esetleges kiemelkedő képességüket. Célunk, hogy a csoporttársak ismerjék fel a segítségnyújtás lehetőségeit és azok helyes mértékét.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A csoport életének megszervezése, **erkölcsi tulajdonságok, akarat tulajdonságok, szokás és norma rendszerének megalapozása, közös élményeken alapuló változatos tevékenységformák, élményforrások** biztosítása. A szokások segítségével gördülékenyebbé válik a csoport élete, a szabályok, az értelmes fegyelem a tevékenységekhez, kapcsolatokhoz ad biztonságos hátteret.
- **A hazaszeretet érzelmi megalapozása, a szülőföldhöz való kötődés kialakítása, hogy tudjon a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre, jóra, azok megbecsülésére rácsodálkozni.**
- A gyermek „én-központúsága” miatt kezdetben még önmagára képes csak figyelni, de emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, melyek segítségével **alkalmassá válik másokkal is törődni** (segítőkészség, tolerancia, együttérzés, önzetlenség, konszenzuskészség, figyelmesség, belátás stb.), emellett teret engedünk a gyermek **önkifejező, önértékesítő törekvéseinek** is.
- Intézményünkben különös gondot fordítunk a nehezen szocializálódó, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi sérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt gyermekekre, fejlesztőpedagógus, logopédus közreműködésével. **A csoportok szokás - és norma rendszerének kialakításakor figyelembe vesszük az SNI gyermekek egyéni képességét, fejlődési ütemét is.** A gyermekeket arra neveljük, hogy az egymástól különböző társaik iránt, megértéssel, elfogadással legyenek. **A kiemelkedő képességű gyermekek nevelését az óvodapedagógusok szakértelmére bízva, elsősorban a differenciálás módszerét alkalmazva oldjuk meg.**

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Érdeklődnek egymás iránt, észreveszik, ha valaki hiányzik a csoportból.
- Beszélgetés közben tartják a szemkontaktust.
- Baráti kapcsolatok alakulnak ki.
- Betartják az udvariassági szokásokat.
- A gyermekek betartják az együttélés szabályait.
- A nagyok segítik a kicsiket.
- Egymás és a felnőtt mondanivalóját türelmesen végighallgatják.
- Észreveszik, ha valamelyik társuknak segítségre van szüksége.
- Érzelmeket kifejezik gesztussal, metakommunikációs jelekkel.

3. 2. 1. Óvodánk ünnepei, hagyományai

Az érzelmi nevelést meghatározza az **ünnep**. Az ünnepek szépséget, ritmust, értelmet adnak a hétköznapiaknak. **A keresztyén óvodákban az ünnepek az öröm, a hálaadás alkalmi gyermekeknek felnőtteknek egyaránt.** A keresztyén egyház is ünnepkörök-

ben él, de a gyermekeinket segítenünk kell az ünneplés átélésében, hogy ne csak a külső formák adta szabályokat ismerjék meg, hanem az ünneplés bensőségességét, a készülődés örömét, az átélés élményét. Vigyáznunk kell arra, hogy ne a családok helyett akarjuk megadni az ünneplés élményét, folyton “előünnepelve”, hanem a készülődés és a bensőségesség csendjét és örömét segítsük átélni.

Az ünnepeket hosszas készülődés, örömteli várakozás előzi meg. Minden esetben lényeges momentum az érzelmi ráhangolódás. Vannak életünkben visszatérő elemei az ünneplésnek, ezzel a hagyományteremtés a célunk, hiszen az ünnepek az akár évezredek hagyományok, keltette élmény együttes a közösséghez tartozás érzésének első meg tapasztalása, később a nemzethez tartozás belsővé válásának első lépcsőfoka is.

Kiemelten kezeljük:

- a születésnapokat,
- keresztyén ünnepeinket,
- nemzeti ünnepeinket,
- néphagyományainkhoz kapcsolódó jeles napokat.

Egyházi ünnepeink:	Az ünnep megvalósulása, üzenete:
Évnyitó áhítat a templomunkban	Kezdődik a nevelési év, közösség ereje
Családi istentisztelet éves ütemterv szerint	Közösségi érzés, összetartozás (család, óvoda iskola, gyülekezet.)
A reformáció ünnepe - október 31.	Egyházunk ünnepe – megemlékezés
Advent, Karácsony	Ünnepre készülődés lelki elcsöndesüléssel, várakozással az örömhírré: „ <i>Ne féljete, mert megváltó született néktek.</i> ” (Lukács 2, 10) Családokkal, gyülekezettel, iskolával való közös ünneplés, éneklés, szolgálat, hálaadás a templomban, gyermekek karácsonya.
Egyházi ünnepeink:	Az ünnep megvalósulása, üzenete:
Szeretetvendégség	Iskolával közös rendezvény, ajándék a gyülekezet számára a szolgálat.
Virágvasárnap	„ <i>Áldott a Király, aki jó az Úrnak nevében.</i> ” (Lukács 19, 38) Jézus királysága más: szeretet, jóság, igazság, békesség. A csoportszoba virágokkal, a gyermekek virágos rajzaival díszítése, öröm átélése
Húsvét. Jézus halála és feltámadása	.. <i>Meghalt.... és feltámadt!</i> (Mt 27, 28)
Pünkösd	... <i>Elküldte a Vigasztalót ...</i> (ApCsel.2.) A szentlélek ereje segít, bennünk van.
Egyéb ünnepeink, hagyományaink:	Az ünnep megvalósulása, üzenete:
Születésnapok megünneplése (hálaadás).	Minden gyermeket számon tartunk, együtt örülünk, közösen ünneplünk.
Szüret	A szüret jellegzetes népszokásainak felelevenítése, a tevékenységek felidézése, családokkal, első osztályosokkal közösen
Mikulás	Miklós püspök története, a gyermekek megajándékozása, az iskolások műsora az ovisoknak.
Óvodai farsang	A gyermekek zenés, táncos, jelmezes délelőttje a szülők bevonásával.
Március 15.	A maguk készítette zászlóval, jelképpel a 48-as szoborhoz megyünk. Iskolások műsorának megnézése. Nemzeti ünnep
Anyák napi köszöntő	Hálaadás. Édesanyák köszöntése
Sztárai nap	Iskolával, szülőkkel közös rendezvényünk (május végén, június elején)
Nevelési évzáró	Búcsúzás az iskolába menő gyermekeinktől, évzáró kirándulás

3.3 Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

3.3.1. Az anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységforma keretében megvalósítandó feladat. A kapcsolatteremtés egyik legfontosabb eszköze a beszéd, a kommunikáció. Az óvodai élet egészét áthatja: így teremtünk kapcsolatot egymással, számolunk be élményeinkről, tapasztalatainkról. Az óvodás kor a beszédfejlődés legszenzitívebb időszaka, egybeesik az ugrásszerű mentális és pszichés fejlődéssel. A beszéd és a gondolkodás egymástól elválaszthatatlan folyamatok.

Az anyanyelvi kommunikációban fejleszthetjük a gyermekekben az

- egyre pontosabb, valóság-hű érzékelést, észlelést,
- a szándékos figyelem képességét;
- a valósághoz közelítő képzeleti működést;
- a reprodukív emlékezetet;
- a problémamegoldó és kreatív gondolkodást;
- az elemi fogalmi gondolkodást;
- a kommunikációs képességeket.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - **helyes mintaadással, szabályközvetítéssel** - az óvodai nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Különösen a beszédkedv fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések érvényesülésére, s a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Minden nemzet fő kincse az **anyanyelve**. A magyar nyelv rendkívül gazdag. A gyermek a felnőttek beszédmódján keresztül ismerkedik az anyanyelvünk szépségével, árnyaltságával, a helyes mondatszerkesztéssel. Eközben fejlődik beszédértése, szókincse, kifejezőkészsége.

Anyanyelvi kultúránk megismertetésében, átörökítésében fontos szerepet játszanak az **igényesen, gonddal összeválogatott mesék, mondókák, versek, énekek, szólások, csujjogatók**.

A mese olyan élmény adta tudással ajándékozza meg gyermekeinket, ami semmivel sem pótolható. Mese közben ugyanis, a gyermek az óvodapedagógus szájmozgását nézi, megfigyeli a hangképzéshez kapcsolódó **ajakmozgást**, fülével hallja a beszédhangok **tiszta ejtését, a beszéd dallamát**, aminek következtében egyszerre több érzékszervén keresztül van módja „tanulni” a szép, tiszta beszédet. Mesehallgatás közben a gyermek képzeletében megindul a hallott történet képi megformálása. Mint a filmrendező a filmet, a gyermek is „leképezi” agyában a mese cselekményét, ami által aztán az agyát kreatív gondolkodásra készíti.

A gyermek **a beszéd révén szerzi ismereteinek nagy részét**, segítségével fejezi ki magát, lép érintkezésbe környezetével. Minél fejlettebb beszéd-készséggel lép az első osztályba, annál biztosabb lesz eredményes tanulása. Élő beszédének fejlettségétől függ majd írott beszédének, az írásnak, írásbeli kifejezőkészségének mértéke, minősége.

Gyermekeink **beszédszegény** világban élnek. A családi beszélgetéseket felváltja a televízió, számítógép, okostelefon, aminek következtében egyre kevesebb a megfelelő beszédminta, így az óvodai anyanyelvi nevelés hatása felértékelődik.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek fejlesztésének területei a beszédszervek ügyesítése, a beszédhallás az auditív ritmus, az auditív emlé-

kezet. Mivel az anyanyelv használata a nevelés egész folyamatában jelen van, ezért a különböző tevékenységformákhoz kapcsolódva, komplex formában valósítható meg a fejlesztés.

Célunk: A gyerekek már meglévő anyanyelvi képességeinek differenciált egyénre szabott fejlesztése.

Az anyanyelvi nevelés során különböző funkciókat fejlesztünk a hangok, hangzók tiszta ejtését összefüggő beszédet aktív és passzív szókincset beszédészlelést és értést. Ezek elengedhetetlen feltételei a majdani írás és olvasás elsajátításának.

Anyanyelvi nevelésünk feltétele az óvodai nyugodt, derűs légkör, ingergazdag környezet, mely módot ad a szóbeli megnyilatkozásra. Nem csak a helyes kiejtésre, mondatfűzésre ügyelünk, hanem a tempóra, hangszínre, hangerőre, hanglejtésre, metakommunikációra.

Az óvodapedagógus beszéde szemléletes, a gyermek számára érthető, tagolt, érzelmeket kifejező, gazdag szókincsű. A gyermek minél több beszédet hall, annál több ösztönzést kap az önálló beszédre. Beszélgetések során fejlődnek a társas kapcsolatok. Az óvodapedagógus azzal, hogy hogyan szól a gyermekekhez, modellt ad a többieknek, az óvodapedagógus viszonya a gyermekekhez meghatározza a gyermekek egymás közti viszonyát. Az óvodában dolgozó felnőttek beszéde egymás között is mintaértékű legyen.

Az óvodai anyanyelvi-kommunikációs nevelés fő területei:

- beszédhallás-figyelem fejlesztése,
- beszédhallás-emlékezet fejlesztése,
- beszédritmus fejlesztése,
- grafomotoros képességek fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédművelés (helyes ejtés),
- kommunikációfejlesztés (köszönés, bemutatkozás, megszólítás, szándéknyilvánítás, elbeszélés élmény, ill. kép alapján, mesebefejtés, személyes adatok),
- illem (az óvodás gyermek érintkezési kultúrája, megjelenése),

Ennek érdekében anyanyelvi játékokat szervezünk:

- légzéstechnikai gyakorlatok,
- fűvási gyakorlatok,
- ajak-és nyelvgyakorlatok (téri tájékozódás, irányok),
- hangutánzás,
- hangfelismerés,
- akusztikus differenciálás (zörejek, hangok),
- szókincsbővítés,
- rövid és hosszú hangzók elkülönítése,
- ritmusfejlesztés,
- hallási figyelem, emlékezet fejlesztése,
- dominancia kialakulásának elősegítése,
- képek, modellek, élőlények, tárgyak megnevezése, felsorolása közben a passzív szókincs felszínre kerül,
- ellentétpárok és szinonimagyűjtés,
- mondatalkotás, mondatfűzés történetmesélés közben,
- egy kitalált mese, történet bevezető mondat utáni folytatása,
- hangsorok analízise (szótagra, hangokra bontás),
- számlálás, ritmus (szótagszámmal megegyező számú, pl. kopogás),
- barkochba.

A beszédfejlesztéshez szükséges a motoros fejlesztés, téri relációk ismerete, kézdominancia kialakítása, ritmusérzék fejlesztése, hallásfejlesztés.

Az anyanyelvi nevelés **komplex** módon érvényesül a nevelési folyamatban. Folyamatos kommunikáció segítségével alapozzuk meg a jó kapcsolatot gyermek és felnőtt között.

Gondozás közben: a gyermek megfogalmazza szükségleteit, bátran segítséget kér, megérti a hozzáintézett közléseket, kéréseket.

Játékban kialakuló társas kapcsolatok fejlesztik a beszédet, a szerepvállalás, követés során gyakorolják a gyerekek az odaillő hanglejtést, mimikát. Gondolkodtató, cselekedtető játékban fejlődik a gyerekek gondolkodása, kifejezőképességük. Olyan szituációkat teremtünk, melyben a gyermek megfigyel, felfedez, új ismereteket szerez, gondolkodik, mindenről beszélhet, kérdéseire választ kap. A gyermek is megválaszolja a hozzáintézett kérdéseket, a gyerekek párbeszédet folytatnak, alkalmazzák a kérdést, felszólítást, kijelentést.

Munka közben: beszédkapcsolatok alakulnak az együttműködés alapjaként, az információkat megértik a gyerekek, szókincsük bővül (eszközök, szerszámok, edények, műveletek elnevezésének tanulása, gyakorlása)

Tanulás során: A problémamegoldó tevékenység szerves része a párbeszéd. Az óvónő problémafelvetését követi a gyermeki megnyilvánulás: csodálkozás, hitetlenkedés, hirtelen felismerést követő felkiáltás. A feladatmegoldás során a gyermek tevékenységét, gondolkodását gyakran kíséri félhangos beszéddel. Értékelés során ismét párbeszéd alakul ki, a nevelő értékeli, dicséri, a gyerekek hangot adnak érzéseiknek. Az óvónő kérdéseit a feldolgozandó anyag logikai sorrendjéhez igazítja, a gyerekek tapasztalataihoz, előzetes ismereteihez, értelmi szintjükhöz, a következő fejlődési szint elérését célzó feladathoz. Természetesnek vesszük, hogy a gyermek megállapításaival, kérdéseivel megállítja a szervezett tevékenység logikai menetét.

Rajzolás - festés – mintázás - kézi munka során: Nyelvi ismeret szükséges már ahhoz is, hogy a gyermek megértse a feladatot, tudja, hogy milyen eszközök, anyagok állnak rendelkezésére. Tudatosítjuk a gyermekekben az anyagok, eszközök, munkafogások elnevezését, ezeket megtanulják, beépül szókincsükbe. A lerajzolt mesetémák fejlesztik a képzeletet, emlékezetet, fokozzák az alkotási vágyat. Gyurmázás – barkácsolás során a térbeli arányok és irányok, viszonyok, megnevezésére kerül sor. Fordított a folyamat, amikor azt kérjük a gyermektől, hogy meséljen az elkészült képről. Mindkét irányból a vizuális és verbális kifejezés összhangját mélyítjük el.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc: A zenei nevelés jó alkalmat kínál az ének, zene, szöveg, mozgás komplex esztétikai, érzelmi hatásának érvényesítésére. Megzenésített gyermekversek, népi játékdalok fejlesztik a gyermek beszédét. Mondókák, versek elősegítik a helyes ritmusban való beszéd kialakulását. Ritmusjátékok jól alkalmazhatók beszédhibák javítására. Bővül a szókincs fogalom-párok gyakorlásakor is (lassú-gyors, halk-hangos, magas-mély).

Mozgásos tevékenységek közben: Közlések, megértésére van szükség, hogy a gyermek el tudja végezni az egyes mozgásformákat, cselekvéssorokat. Megértésük azonnal lemérhető a gyerekek mozgásából, reakciójából. Másrésztől mozgásfejlesztő munkánk részét képezi a beszédszervek ügyesítése is.

A környezet tevékeny megismerése közben: Az élmények, tapasztalatok felidézését, a közvetlen tapasztalatszerzést (észlelés, érzékelés, mozgás) követő megállapítások a gondolkodást, a beszédaktivitást serkentik. Beszéd és gondolkodás párhuzamos fejlesztését végezzük probléma-szituációk teremtésével. Matematikai természetű tapasztalatszerzés során gyakorolják a gyerekek a névutók használatát, megtanulják a téri irányok elnevezését. Szókincsbővítés a természeti és társadalmi környezettel való ismerkedés során történik (mesterségek, időjárás, gyűjtőfogalmak).

Bábozás során: Arra ösztönözzük a gyermeket, hogy gyakorolja, hogyan tud bánni hangjával. A visszahúzódozó gyermeket is motiváljuk bábbal, hogy „mögé” bújva megszólaljon. Ha a gyermek saját maga által kitalált szöveggel bábozik, fejlődik képzelete, kifejezőképessége, fantáziája.

Mesélés-verselés - dramatizálás, bábozás során gyakorolják a gyerekek a mondatszerkesztést, párbeszéd formát, fejlődik nyelvi emlékezetük. Szókincsük bővül az irodalmi alkotásokban megismert, és jelentés-tartalommal bíró szavakkal. Mese, vers, mondóka a nyelvtanilag helyes mondatok formálására, tiszta kiejtésre, kifejező előadásmódra ad lehetőséget.

Ünnepeinkhez kapcsolódó hagyományok, irodalmi anyagok bővítik a szókincset.

A nevelési ciklus utolsó évében különös figyelmet fordítunk a tisztán tagoltan, jól hangsúlyozott, helyes hanglejtéssel, beszéddallammal előadott, folyamatos – összefüggő mondatokból álló – beszéd kialakítására, és a dominancia kialakulására.

Egyéni bánásmóddal biztosítjuk a beszédfejlődésben elmaradt gyermekek felzárkóztatását (ingergazdag környezettel, sikerélmények biztosításával, egyénre szabott fejlesztéssel). A fejlettebb gyerekek spontán érdeklődését a betűk iránt szintén kielégítjük.

Anyanyelvi fejlesztő munkánkhoz logopédus segítségét is igénybe vesszük.

Az óvodapedagógus feladatai:

- **vegye észre** a beszédértés (pl. halláscsökkenés), beszédhasználat (beszédhiba) során észlelt **hiányosságokat** és időben kérje szakember (auditológus, logopédus, orvos...) segítségét,
- szervezzen rendszeresen **beszédszerveket edző** (légzéstechnikai, száj-, nyelv- és ajak-izomerősítő) **gyakorlatokat**, fonémahallást (akusztikai differenciáltságot) fejlesztő játékokat,
- teremtsen **beszélő környezetet**, tartsa fenn, ösztönözze a gyermekek természetes beszéd- és kommunikációs kedvét, figyelmesen hallgassa végig őket, kérdéseikre mindig kapjanak választ,
- ismertesse meg a gyermekeket a **magyar nyelvi kultúrával**, sajátosságaival, a népmesék szófordulataival,
- nevelje a gyermekeket az anyanyelv megbecsülésére, szeretetére,
- segítse a gyermekeket a **bibliai szófordulatok megértésében**, a biblia nyelvezetét vigye közelebb a gyermekek életkori sajátosságaihoz,
- bővítse a gyermekek szókincsét,
- igényes, tiszta beszédével legyen **mintá** a gyermekek számára,
- az óvodai élet folyamán a gyerekek saját, egyéni adottságait figyelembe véve, **mindennap** találkoznak az anyanyelvi fejlődést elősegítő szituációkkal, játékokkal, melyeket a pedagógusok tudatosan, szerveznek.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- formailag tiszta hangképzés, érthető hangok,
- tartalmilag megfelelő kifejező-készség,
- eléri a beszédfejlettség az életkornak megfelelő szintet; a gyermek értelmesen kifejezi gondolatait, élményeit, el tudja mondani a vele vagy mással történeteket, s jól megérti azt, amit a felnőttek neki mondanak.

3. 3. 2. Az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi képesség magában foglalja a gyermek tudását, ismereteit, tapasztalatait, amit önmagával kapcsolatban vagy, szűkebb és tágabb környezetéről eddig megtapasztalt, megtanult.

A kisgyermek értelmi fejlesztése tevékenységekben, megtapasztalásokban, kapcsolatokban megvalósuló folyamat, melynek aktív résztvevője a gyermek. Az életkor sajátossága, hogy a gyermek a környezetről szerzett ismereteit sokszori, sokoldalú és közvetlen megtapasztalásokon át gyűjti, gyarapítja. Megismerő tevékenységének motivációs bázisa kíváncsisága, kipróbáló- kereső-felfedező hajlama.

Az óvodai életben ismereteit egyrészt spontán módon szerzi, (játék, mozgás, önellátás stb. és az ezekhez társuló tárgyi, személyi kapcsolatok), másrészt az óvodapedagógus által kezdeményezett, tervezetten, gyakorlatorientáltan megvalósított - a gyermek meglévő élményeire, ismereteire is épített – szervezett, irányított megfigyelések, keretében szerezhethet további benyomásokat az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Célunk, hogy a spontán szerzett tapasztalatok, ismeretek ne egymástól elkülönülve jelenjenek meg, hanem különböző tevékenységekben és élethelyzetekben történő folyamatos gyakorlás eredményeképp rendszereződjenek.

Óvodánk célja a kognitív képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése is. E területen belül feladata:

- az egyre pontosabb, valóság-hűbb észlelés (kiemelten a téri észlelés, vizuális- és akusztikus differenciálás, térbeli mozgás, testséma),
- a figyelem-összpontosításra való képesség, tartós figyelem,
- a reprodukív emlékezet,
- a valósághoz közelítő képzeleti működés,
- a problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
- és az alakuló fogalmi gondolkodás kifejlesztése, megerősítése,
- valamint a gyermek ismereteinek bővítése, amelyhez szorosan hozzátartozik a Biblia üzenetének közvetítése.

A **komplexitás** programunkban kétféleképpen jelentkezik:

- egyrészt az ismeretszerzés folyamatában:
Többoldalú megtapasztalás (látás, tapintás, hallás, ízlelés...) Az adott tárgy, lény, jelenség, esemény stb. többféle ismeret hordozója (pl. egy katicabogár megtalálásánál, együtt lehet megláttatni az Isteni gondviselést, a természetismeretet, a környezetvédelem fontosságát, a pettyek, lábak, számolásával a számosságot, a színek, formák szépségét és egy odaillő dal, mondóka, vers a helyzet természetes velejárója);
- másrészt hatásmechanizmusában: az óvodai tevékenységek körök komplexen hatnak a gyermek értelmi képességeire is.

Az óvodapedagógus feladatai:

- játékos helyzetek, tevékenységekben megvalósuló tanulási alkalmak teremtése, amelyek fejlettségi szintjüknek megfelelően kötik le a gyermek érdeklődését, aktív szellemi energiáját,
- olyan élményszerzési lehetőségek biztosítása, amelyben a gyermekek - látással, tapintással, hallással, érzelmekkel és fordulatokkal, verbális és nonverbális módon- első kézből szerezhetnek tapasztalatokat, s így válik a tanulás élménnyé, teljes személyiséget aktivizáló folyamattá,
- olyan attitűdök, motiváció és természetes tudás kialakítása, amelyek képessé teszi a gyermeket váratlan vagy komplex élethelyzetek megoldására és egyre több örömet, lelnek a kihívások legyőzésében, az önfejlesztő tanulásban,
- biztosítson időt és lehetőséget az együttműködésre, próbálkozásra, tévedésre és újrakezdésre, szankciók nélkül.
- valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését segítő ösztönző környezet biztosítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- vannak önálló gondolatai és tud dönteni különböző helyzetekben;
- felismeri a problémákat, kreatív módon meg is oldja (többféle megoldás is jó lehet.);
- aktívan részt vesz a különböző tevékenységekben;
- a szerzett ismereteket képes megfelelő formában rendszerezni; gyakorlatban alkalmazni és közölni azokat;
- észreveszi a hibákat, rávezetéssel vagy önállóan ki tudja azokat javítani;
- ismeri a Bibliai történeteket, azok tanulságait;
- felismeri az ok-okozati összefüggéseket;
- felfedezi a dolgokban a lényeges elemeket;
- felismeri, hogy az egész részekből áll, részekre bontható, és a részekből össze lehet állítani az egészet;
- az értelmileg megfelelően fejlett gyermek általában még képekben, képszerűen gondolkodik, de már megteszi az első lépéseket az elvont gondolkodás felé.

3. 4. Az egészséges életmódra nevelés

„...a testetek, amit Istentől kaptatok, a bennetek lévő Szentlélek temploma...”

(Pál levele a Korinthusiakhoz 6, 19)

A feladat megvalósításánál abból kell kiindulnunk, hogy Isten minden létezőnek Istene és mindenkor gondja van teremtményeire.

Az egészséges életvitel igényének kialakítása a fizikai állapot védelme, edzése az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, mert segíti a gyermek szükségleteinek kielégítését, elősegíti növekedését, fejlődését.

Ezek mellett hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez és megteremti a nevelési hatások érvényesülésének feltételeit.

Az egészségvédelem érdekében igyekszünk elkerülni a stressz helyzeteket: nyugodt, szeretetteljes, barátságos légkört teremtünk, a konfliktus helyzeteket megoldjuk.

Az óvodai környezet feltételei nagymértékben befolyásolják a gondozás hatékonyságát, a gyermekek egészséges életmódjának szintjén. Nélkülözhetetlen az egészségügyi előírásoknak megfelelő, nyugalmat árasztó, a gyermekek számára biztonságos, esztétikus környezet.

Hangsúlyos a környezet tisztántartása, portalanítás, fertőtlenítés, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, folyamatos levegőcsere, minél több zöld növényápolása, párasítás.

A gyermekek testmagasságához illő asztalok és székek, megfelelő méretű ágyak.

Az óvoda udvarának kialakítása a gyermekek tevékenységének sokféleségét szolgálja. Az udvarunk kicsiny méretét igyekszünk kompenzálni.

Az öltözők berendezése, világítása, fűtése a gyermekek kényelmes öltözését - vetkőzését biztosítja, külön ruha-cipőtartó polccal.

A csoportszoba több funkciót tölt be: játék, különböző tevékenységek, étkezés, alvás, pihenés, minden itt történik. Így naponta többször szükség van levegőcserére és fűtési időben a folyamatos párologtatásra.

A kuckók, sarkok, egyik csoportszobában a galéria létrehozása az intimitást, az egyéni tevékenységeket szolgál

Az óvodapedagógus feladatai:

- szervezze úgy a csoportja életét, hogy folyamatos, rugalmas időkeretben, az egyéni szükségletek figyelembe vételével tevékenykedhessenek a gyermekek egészséges, biztonságos környezetben (rendszeres fertőtlenítés, portalanítás, allergén anyagok kiszűrése), balesetvédelmi szabályok betartásával sokoldalú mozgáslehetőséget biztosítva;
- a tevékenységeket úgy szervezze, hogy baleset lehetőleg ne érhesse a gyermekeket;
- a balesetek megelőzése érdekében jelezze az eszközök, használati tárgyak meghibásodását;
- alakítsa ki a gyermekekben saját testi épségükre való odafigyelést, társaik testi épségének védelmét;
- a gyermekekben alakítsa ki a környezet védelméhez, megóvásához kapcsolódó szokásokat, alapozza meg a környezettudatos magatartást;
- folyamatosan figyelje a gyermek fejlődését mind testileg, mind lelkileg és működjön együtt a megfelelő szakemberekkel (védőnővel, gyerekorvossal, pszichológussal);
 - A gyermek egészségi problémái, magatartása, viselkedésének zavara, ha meghaladja az óvodai nevelés lehetőségeit az óvodapedagógus feladata, hogy a gyermeket és szüleit megfelelő szakemberhez irányítsa. Ezekben az esetekben az óvodapedagógusnak igen nagy tapintatra van szüksége, legjobb, ha a szülő maga győződik meg a problémáról óvodai tevékenység közben. Így elérhető, hogy a szülő jogának, szerepének tiszteletben tartásával a gyermek nevelése, fejlesztése bizalmon alapuló közös üggyé váljon.
- ismerje meg a családbeli szokásokat, tapintatosan változtasson a helytelen gyakorlatokon;
- segítse és teremtsen meg az önállósodáshoz vezető utat;
- egészségkárosító hatásokra hívja fel a figyelmet;
- kísérelje figyelemmel a gyermekek egészségi állapotát,
- tájékoztassa a szülőket az esetleges változásokról, jelezze az óvoda védőnőjének,
- gondozási feladatok sorrendiségét türelemmel gyakoroltassa;

Az egyes tevékenységekre elegendő időt hagyva a gyermekeket nem sürgetve nyugodt, kiegyensúlyozott élettempót alakítunk ki. A napi, illetve heti tevékenységek

azonos időben ismétlődnek, így a gyerekeket a tevékenységváltás nem éri váratlanul.

- a tevékenységek gyakorlásának pontos menetét a csoportban dolgozó dajkák bevonásával végezze a rögzülés érdekében;

- az egészséges életmód megalapozása érdekében szervezze meg a gyermekek napirendjét.

- lehetőséget biztosítunk az esetleges szűrő vizsgálatra,

A **gondozás** alapja az óvodapedagógus, dajka és a kisgyermek közötti meghitt viszony, természetes testközelség.

A gyermekek gondozása közben alakítson ki olyan szokás- és szabályrendszert, ami optimálisan védi egészségüket, megelőzi a betegségek kialakulását. A gyermekek fokozatosan válnak képessé szükségleteik önálló kielégítésére, az önkiszolgálás eltérő fejlettségi szinten állhat. Az önálló étkezés, testápolás, öltözködés szervezettségét az óvodába lépéstől biztosítja az óvodapedagógus. Azért, hogy a gyermekek megismerjék a szokásokat, az önkiszolgálás bizonyos fázisait, a befogadásnál az óvodapedagógus - dajka minden gyermekkel együtt végzi a teendőket.

Az **öltözködésnél** az önállóságra nevelés fokozatosságát szem előtt tartva, az óvodapedagógus segítse elő a fűzés, kötés, gombolás és cipzárhúzás gyakorlását és tanulását. Réteges öltözködés az időjárás figyelembe vételével, a családdal együttműködve. Váltóruha, váltócipő bekérése / papucs, mamusz nem./

Már a reggeli üdvözléskor felmérjük a gyermekek ruházatát, és pillanatnyi állapotát, melyet folyamatosan figyelemmel kísérünk, *különös tekintettel vagyunk a kiemelt figyelmet érdemlő gyermekekre.*

A **táplálkozás** a növekedés és fejlődés egyik legfontosabb feltétele. A gyermekeknek az óvodában napi háromszori étkezéssel biztosítjuk a kellő összetételű és elosztású tápanyagszükségletet. Az óvodapedagógus ismerje meg az egyes gyermekek étkezési szokásait. Az eddig ismeretlen ételféleségeket, az egészség megóvása érdekében az egészséges ételeket ismertesse meg a gyermekekkel, majd nagy tapintattal szoktassa őket a kívánt táplálkozási követelményekhez.

A gyermekek ismerjék meg és sajátítsák el a kulturált étkezés szokásait. Figyelembe vesszük az ízlés és az étvágy tekintetében az egyéni különbségeket, esetleges ételallergiát. A folyadék, az étkezések alkalmával és az egész nap során igény szerint rendelkezésre áll a gyermekeknek. Nagy gondot fordítunk a különösen magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telített zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére. Fontos szempont az étkezések kulturált megszervezése, az étkezése közbeni helyes viselkedés. Válgjon természetessé az étkezés előtti és utáni hálaadó imádság.

A **testápolás** a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja.

Törekednünk kell a családi és óvodai gondozás, szokások összehangolására, a gyermekkel való bensőséges kapcsolat kialakítására, hogy az óvodapedagógusi modell személyes értékűvé váljék.

Megteremtjük a hajápoláshoz, fogmosáshoz, a WC használatához a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan és kellő intimitással végezhesék ezeket a tevékenységeket.

A betegségek elkerülése érdekében gyakori kézmosással (étkezések előtt, mosdó használat után) is védekezünk.

A napközben megbetegedett gyermekeket az óvodapedagógus elkülönítve gondozza, amíg a szülei az értesítés alapján meg nem érkeznek. Ezek a gyermekek fokozottabb gondozást, türelmet és figyelmet igényelnek.

A személyes higiénia betartása – külön törölköző, pohár, fésű, ágynemű, ruha stb. használata elengedhetetlen.

A **mozgás** nemcsak a gyermek szervezetére, hanem az egész személyiségének fejlődésére pozitív hatással van, ami nem korlátozódik a foglalkozásokra, hanem az egész napi tevékenységéhez szervesen illeszkedik.

Fejleszti az általános testi képességeket, a téri tájékozódást, a test séma kialakulását elősegíti, a koordinált mozgást, valamint a prevenciónak is eszköze.

A mindennapos szabad mozgás során – teremben és udvaron egyaránt – egyénileg gyakorolhatják a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket. Ehhez az óvodapedagógus teremti meg a balesetmentes és változatos feltételeket (eszköz, balesetmentes hely, idő, ötlet) A mindennapos mozgásra és szervezett foglalkozásra, a napi és heti rend szerint kerül sor. A rendszeresen szervezett séták és kirándulások a mozgásigény kielégítésén kívül együttes élményt is jelentenek a gyermekek számára.

Pihenés, alvás: Elalvás előtt az óvodapedagógus éneke, meséje altassa el a gyermekeket. A nyugtalanabbul pihenők mellé ülve, simogatással és a számukra biztonságot nyújtó alvó játékok ágyba vitelének biztosításával teremtsen a pihenéshez kellő nyugalmat. A nagyobb alvásiigényű gyermekek önmagától ébredhessenek.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek esetében feladatunk az önkiszolgálás, önellátás képességének fejlesztése, olyan szintre, amely a személyes kompetencia működését biztosítja. Egyénre szabott fejlesztést kell alkalmazni a gondozási műveletek elsajátításának folyamatában. Lényeges az érzelmi motiváltságon alapuló spontán, aktív tevékenykedés, az utánzás, a sok gyakorlás. A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

A gyermekek:

- önállóan mosakodnak, törölköznek,
- figyelmeztetés nélkül szükség szerint tisztálkodnak;
- belső igényükké válik a fogmosás és a fogápolási eszközök tisztántartása,
- hajukat rendben tartják;
- teljes önállósággal végzik az önkiszolgálást, s ezt természetes teendőként látják el; tudnak helyesen teríteni, a naposi feladatokat ellátni;
- étkezéskor eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, evőeszközöket megfelelően használják, gyakorolják a kulturált étkezés szabályait; ismerik az egészséges ételeket;
- önállóan öltöznek-vetkőznek, cipőjüket befűzik-bekötik, becsatolják, ruhájukat ki-be gombolják, zipzárazzák;
- tudják a zsebkendőt helyesen használni;
- ruhájukat, ágyneműjüket hajtogatva teszik helyre;
- maguk és környezetük rendjére ügyelnek, a körülöttük lévő rendetlenséget belső igény alapján megszüntetik;

- elsajátítják az egészségügyi szokásokat, ennek eredményeként, ritkán betegek, csökken a hiányzások száma;
- felismerik az egészségi állapotukban történő változást és tudják, hogy a felnőtteknek kell jelezniük közérzetük romlását;
- megtanulják, hogyan kell védeni a testüket az esetleges balesetektől; nemcsak saját testi épségükre vigyáznak, hanem társaikéra is;
- igénylik a rendszeres testmozgást;
- edzettek, mozgásuk harmonikussá, összerendezetté válik;
- kialakul a testképük.

4. Az óvodai élet megszervezésének elvei

4.1. Személyi feltételek

Nevelőmunkánk középpontjában: a gyermek áll. A személyi feltételek alakítása során a gyermek érdekeit szükséges figyelembe vennünk. A gyermekhez igazítottan kell a mindennapokat szerveznie felnőtt közösségünknek. Olyan személyi állománnyal kell rendelkezünk, akiknek munkájában érvényesül, hogy a kulcsszereplő, a nevelőmunka középpontjában nem a pedagógus, hanem a gyermek áll.

Az óvodapedagógus jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek, hiszen elfogadó segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára.

Református óvodáinkban hivatását ellátó személynek keresztyén embernek kell lennie, ismerje a Szentírást és legyen élő kapcsolatban a Szentháromság Istennel.

A gyermekek gondozásában dajka segít. Hitvallása, világnézete nem lehet „semleges”, mivel ő is gondozás közben egész személyiségevel nevel.

Óvodánkban négy óvodapedagógus dolgozik, két pedagógiaiasszisztens, két dajka segítségével, mely létszám megfelel az előírásoknak. Az óvodapedagógusi tevékenység és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkáján alapszik az óvodai nevelés eredményessége.

Az óvodapedagógusok munkáját az intézményben osztott munkakörben dolgozó hitoktató, fejlesztőpedagógus – tanulásban akadályozottak pedagógiája is segíti.

A kiemelt figyelmet igénylő, sajátos nevelési igényű gyermek fogadása szükségessé teszi a gyógypedagógussal való együttműködést. Intézményünk együttműködési megállapodással rendelkezik, speciális felkészültségű szakember segíti munkánkat.

Óvodánk kiemelt feladatként kezeli az óvoda-iskola átmenet megkönnyítését. Ennek érdekében novembertől **játékos Iskolanyitogató** foglalkozásokat tart a beiskolázásra kerülő gyermekeknek, az iskola. Nyomon követjük az iskolánkba kerülő gyermekeink fejlődésének útját is.

4.2. Tárgyi feltételek

Nehezíti az óvodai nevelő munkát, hogy épületünk nem óvodai célokra épült.

Óvodai célokra átalakított épületünket az évek folyamán fenntartói- az állami normatíva-, valamint pályázatok, szülői segítség révén sikerült a gondozó- nevelő- fejlesztő munkához szükséges alapfelszereltséggel ellátni, megfeleltetni a szükségleteknek, előírásoknak.

Tárgyi feltételeink évről-évre javulnak. A pedagógiai munkát segítő, biztonságos tárgyi környezettel örömteli, sokszínű óvodai életet teremtünk.

Az évek alatt sikerült kialakítani egy kis barátságos meleg fészket, amit otthonunknak érzünk. Két esztétikus, tiszta a gyermekek igényeihez igazodó csoportszobánk van a hozzá tartozó mosdókkal, öltözőkkel.

Rendelkezünk egy fejlesztő szobával. Külön óvodai tornaszoba nincs.

Óvodánkban **tálalókonyha** működik, külső szolgáltató biztosítja a gyermekek étkeztetését. Az étrendet speciálisan az óvodás korú gyermekek igényeinek megfelelően állítják össze, jó minőségben.

Az óvodánkhoz tartozó udvarrész hiányosságait az intézményhez tartozó „kisház” udvara kompenzálja, amit óvodásaink használnak.

4. 3. Az óvodai élet megszervezése

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását - az óvodai életet.

A gyermek egészséges, tevékenységekben is megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A napirend, a heti rend és a szokás-szabályrendszer az a szervezeti keret, amely segíti a gyermekek egészséges fejlődését azzal, hogy életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő időkeretet és szabályokat biztosít minden tevékenységhez.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal. A krisztusi alapelvnek a gondozás folyamán is érvényesülnie kell:

4. 3. 1. Csoportszervezés:

Óvodánk kétcsoportos óvoda.

Egyik csoportja: **Napsugár csoport.**

*„Akkor az igazak fénylenek, mint a nap,
az ő Atyjuknak országában” (Mt.13,43)*

Másik csoportja: **Szivárvány csoport.**

*„Szivárványívemet helyezem a felhőkre.”
(1 Mózés 9, 13 a)*

Óvodánk mindkét csoportja osztatlan. Ezt egyrészt épületünk adottságai, másrészt a vegyes életkorúság előnyei indokolják.

- Gyermekünk az óvodában eltöltött 3-4 év alatt ugyanabba a gyermekközösségbe, a megszokott óvónőhöz járhatnak.
- A testvérek, rokonok egy csoportba kerülnek, így könnyebben beilleszkednek az óvodai életbe.
- A vegyes csoportban gazdagabb lehetőség nyílik a szociális tanulásra.
- A korösszetétel jobban hasonlít a családi modellhez.
- Az idősebbek segítik, dédelgetik a fiatalabbakat, gyengébbeket (ezt az óvóvédő kapcsolatot kiskorukban ők is átérték, továbbadják). Értékként épül be a szeretet, elfogadás, türelem.
- A nagyobbak mintaként szolgálnak a kisebbek számára (az óvónő mellett).
- A kicsik hamarabb ügyesednek, önállósodnak, szoknak a kötött tevékenységekhez, különösen, ha abba be is kapcsolódhatnak (énekek, torna).
- A játékhagyományok öröklődnek (s mivel évenként újak jönnek, más-más színezetet kap).
- A fejlődésbeli különbségek természetessé válnak.
- A differenciált iskolakezdés nem okoz törést a gyermek életében.
- *A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek fejlődési eltérései is kevésbé ütköznek ki vegyes csoportban.*

Befogadó intézményként, óvodánk maximum 5 sajátos nevelési igényű gyermeket vesz fel.

4. 3. 2. Heti rend, napirend:

A csoportok napi és heti rendjét az óvodapedagógusok állítják össze.

A gyermekek életszervezésében rugalmasságra, folyamatosra törekszünk, napirendünk alkalmazkodik a gyermek egyéni szükségleteihez.

Heti rend

A heti rend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelőmunkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse.

- A ciklusokban a tartalmi egység elvei alapján komplex módon jelenítjük meg a tevékenységi formákat,
- naponta lehetőséget teremtünk az éneklésre, vizuális tevékenységre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint,
- a gyermekeknek naponta biztosítjuk a szervezett játékos mozgást az életkori és egyéni sajátosságokhoz igazítva,
- heti egy-két alkalommal minden csoportban kötelező testnevelést szervezünk,

- a gyermekeknek lehetőséget adunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a nap, a hét folyamán.

A heti rend megtervezése csoportonként változó. A heti rend tevékenységei minden nevelési év kezdetén újragondolásra kerülnek.

A mindenkori éves munkatervben rögzítésre kerül a csoport heti rendje. A csoportnaplók szintén rögzítik a heti rendet.

A heti rend kialakítását befolyásoló tényezők:

- gyerekcsoport összetétele, igényei;
- a segítő gyógypedagógus munkabeosztása a közös igazgatású intézményben;
- a külsős gyógypedagógus munkaidő beosztása;
- a hitoktató munkabeosztása a közös igazgatású intézményben.

Napirend

A napirend biztosítja a gyermek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségletének megfelelő váltakozását. A közel azonos időpontban, rendszeresen visszatérő, ismétlődő tevékenységek érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A napirendet a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez igazítjuk, valamint figyelembe vesszük a helyi szokásokat, igényeket.

- A napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását szem előtt tartjuk,
- a napirend rugalmassága lehetővé teszi az előre nem tervezett események beillesztését is,
- a napirendben kitüntetett helyet foglal el a gyermek legfőbb tevékenysége, alapvető szükséglete: a játék, elsődlegességét az összefüggő játékidővel biztosítjuk a napirendben,
- a napirendet áthatja a gyermek folyamatos, testi-lelki szükségletei szerinti gondozása,
- a napirendben alkalmazkodunk az évszakokhoz, hogy a természeti hatások is szolgálják a gyermek fejlődését,
- a pihenés előtti mesét, a szervezett játékos mozgást a napirendben tervezzük.

Fontosnak tartjuk elvezetni a gyermeket ahhoz az igényhez, hogy az iskolába lépés idejére képes legyen legalább 35 percet együttműködni társaival frontális foglalkozáson.

Heti- és napirendünk módosul a nyári nyitva tartás alatt. (Csoportösszevonás, kötetlenebb életszervezés).

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek pozitív szociális szokásainak kialakítása, gazdagítása. A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges. A napirend megfelelő kialakítása a gyermekek egyéni szükségleteinek figyelembe vételével a gyermekek biztonságérzetének alapjául szolgál egyértelmű, következetes magatartási szabályokkal nevelés egész ideje alatt.

Ajánlott napirend szeptember 01. és május 31. között	
Időtartam*	Tevékenység
7:00-8:00	Gyülekezés a kijelölt csoportban, szabad játék a csoportszobában
8:00-11:45	Játék, párhuzamosan szervezett differenciált tevékenység a csoportszobákban és a szabadban
Közben:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ folyamatos reggeli (előtte, utána imádság), önkiszolgálási feladatok, ➤ áhítat, imádság, hitre nevelés, az elcsendesedések feltételeinek megteremtése ➤ ismerkedés a teremtett világgal, élményszerző séták, megfigyelések végzése spontán és szervezett formában. ➤ az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn. ➤ mindennapi frissítő mozgás vagy tervszerűen kötött mozgás (szabad és szervezett mozgások, mozgásos játékok.) ➤ tevékenységbe ágyazott, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése, tevékenységekben megvalósuló tanulás: <ul style="list-style-type: none"> ○ verselés, mesélés ○ ének, zene, énekes játék, gyermektánc ○ rajzolás, festés, mintázás, kézi munka ○ mozgás ○ a külső világ tevékeny megismerése-matematikai tapasztalatok szerzése
12:00-15:00	<ul style="list-style-type: none"> • gondozási feladatok, (tisztálkodás, naposi munka, önkiszolgálási feladatok, imádság, étkezés, imádság,) • tisztálkodás, fogmosás, átöltözés a délutáni csendes pihenőhöz, • mesélés, elalvás előtti ima. • pihenés
15:00-16:00	<ul style="list-style-type: none"> • folyamatos ébredés, gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözés, önkiszolgálási feladatok,) • szabad játék, párhuzamosan választható tevékenység a szülők érkezéséig. (Jó idő esetén mindig a szabadban.)
	<ul style="list-style-type: none"> • 16:00 – 16:30 - ügyelet a kijelölt csoportban: szabad játék, párhuzamosan választható tevékenység a szülők érkezéséig.(jó idő esetén mindig a szabadban.)

Az SZMSZ-ben, házirendben meghatározott óvodai nyitva tartás figyelembe vételével.

Ajánlott napirend június 01. és augusztus 31. között	
Időtartam	Tevékenység
7:00-8:00	Gyülekezés a kijelölt csoportszobában, szabad játék csoportszobájában
8:00-11:45	Szabad játék a csoportszobákban és a szabadban
Közben:	<ul style="list-style-type: none"> • folyamatos reggeli (előtte, utána imádság), önkiszolgálási feladatok, • mindennapi frissítő mozgás, • séta, • áhítat, • munka jellegű tevékenységek
12:00-15:00	<ul style="list-style-type: none"> • gondozási feladatok, (tisztálkodás, naposi munka, önkiszolgálási feladatok, imádság, étkezés, imádság,) • tisztálkodás, fogmosás, átöltözés a délutáni csendes pihenőhöz, • mesélés, elalvás előtti ima. • pihenés
15:00-16:30	<ul style="list-style-type: none"> • folyamatos ébredés, gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözés, önkiszolgálási feladatok,) • szabad játék a szülők érkezéséig.(jó idő esetén mindig a szabadban, az udvaron)

Nyári élet

A nyári élet ideje alatt - június 1-től augusztus 31-ig - óvodánk összevont csoportban működik.

Kivételt képez a nyári hónapok alatt a nyári karbantartási szünet, melynek időpontjáról minden nevelési évben február 15-éig tájékoztatjuk a szülőket.

Az óvodapedagógusok a mindennapi élet tartalmas, élményekkel teli idő eltöltésére, megszervezésére törekcszenek a nyári hónapokban is.

A gyermekek számára sokfajta változatos tevékenységet szervezünk, az életkori sajátosságait szem előtt tartva, hiszen vegyes életkorú gyermekek járnak csoportjainkba.

Napernyővel, napvitorlával árnyékos helyeket alakítunk ki, a fák adta árnyékon kívül az önfelelt, szabad játékhoz.

Enyhítő, felfrissülést adó külső környezetet biztosítunk az árnyékban elhelyezett pancsoló játékokkal, kishajók úsztatásával, horgászós játékkal.

Az udvaron többfajta játéklehetőség közül választhatnak a gyermekek: homokozhatnak, várat építhetnek a benedvesített homokban, aszfaltrajzokat készíthetnek, motorozhatnak, fogó-futó játékokat játszhatnak. Az árnyékos helyen elhelyezett asztalokon gyurmázhatnak, rajzolhatnak, festhetnek, barkácsolhatnak, társasjátékkal játszhatnak, illetve ők maguk is javasolhatnak tevékenységformákat.

A nap elleni védelemben a gyermekek fejére nyári kiscalapot, kendőt teszünk. A folyamatos vízpótlást saját műanyagüvegükből biztosítjuk.

A napszúrás elkerülése érdekében a 11:00-15:00 óráig terjedő időszakban a csoportszobában tartózkodunk.

A csoportszobában eltöltött időben felelevenítjük az „Így tedd rá” népijáték táncait, elemeit. A konstruáló- és szabály-, illetve gyakorlójátékok mellett a szerepjátékhoz is sok apró eszköz biztosítja a nyugodt, önfeledt játék kiteljesedését.

A higiéniai előírásoknak megfelelően az udvarról betérve, ebéd előtt mosakodnak a gyermekek, lábzuhanózást végzünk, ha szükséges az egész gyermeket lefürdetjük, hogy a játék során szerzett homoktól megtisztítsuk, az esetleges fertőzéseket elkerüljük és a délutáni időszakban át tudják adni magukat a nyugodt pihenésnek.

4. 4. A befogadás elvei

Az első benyomások meghatározóak a további együttműködés alakulása szempontjából.

A kisgyermek környezetéhez való viszonya érzelmektől vezérelt, alapszükséglete az érzelmi biztonság. Ezért olyan **fontos, hogy már az óvodába lépéskor kedvező hatások érjék**, s mielőbb megtalálja azt a **biztonság személyt**, aki mellett az elszakadás okozta szorongásai folyamatosan oldódnak. (ez kezdetben nem kizárólagosan az óvodapedagógus). Lehet testvér, rokon, dajka, lakókörnyezeti-, családi ismerős... akihez a gyermeknek bizalma van.)

Tapasztalataink szerint először a szülők bizalmát kell megnyerni. Intézményünk nyitott, megadja a lehetőségét annak, hogy már a beíratás (döntés) előtt a kisgyermekkel együtt, igény szerinti időt eltölthessenek a csoportban. (az anyának az elválás éppen olyan nehéz, mint a gyermeknek. Ha meggyőződik arról, hogy gyermeke jó helyre kerül, könnyebbé válik ennek elviselése.)

Segítsük a szülőket abban, hogy hogyan viselkedjenek ebben a számukra is nehéz időszakban (pl., soha ne szökjenek el búcsú nélkül, ha délből jön, akkor tényleg jöjjön, belső vívódásával ne nehezítse az elválást).

A befogadás ideje alatt együtt járnak óvodába. Az anya (nagyamama) a csoportnak éppoly aktív tagja, mint az óvodapedagógus, a dajka, részt vesz a tevékenységekben, segít a gyermekeknek. Ez a folyamat addig tart, míg a gyermeknél látszanak az elfogadás jelei, mikor már képes kapcsolatteremtésre.

Az „egész naposság” szintén fokozatosan valósul meg, a délelőtti örömei alapozzák, amikor már a kisgyermek is szeretné. Óvodánkban a testvéri, rokoni kapcsolatok megkönnyítik a gyermek beilleszkedését (otthoni ágynemű, kedvenc tárgyak jelentősége).

A befogadást segítheti, ha meglátogatjuk a családot.

4. 5. Az óvoda kapcsolatai

4. 5. 1. Belső kapcsolatok

4. 5. 1. 1. Az óvoda és a család együttműködése.

Az óvodai nevelés a családi nevelést egészíti ki. A gyermek nevelése, fejlesztése érdekében fontos tehát a családdal való szoros, tartalmas együttműködés, szükséges a napi kapcsolat.

Világosítsuk fel a szülőket arról, hogy bármikor betekinthetnek az óvoda életébe, tekintjük őket egyenrangú félnek. Ne legyenek elvárásaink, bízzuk a szülőkre, miben tud segíteni, értékeljük szándékukat - bármilyen csekély mértékű is- és juttassuk kifejezésre elismerésünket.

Egyházi ünnepeinken való részvételük módját és lehetőséget ad keresztyén szellemiségünk megismerésére, hitünk elmélyítésére. Próbáljuk bevonni a nevelésbe és az együttműködésbe az egész családot, apákat, nagyszülőket is.

A kapcsolatkezdeményezésben az óvoda járjon elől. Összejöveleteinket a szülőknél megfelelő időpontra tervezzük. Az írásos üzenet, hirdetőtáblák, honlapunk sok információval szolgálhatnak, de a személyes kontaktust, gyakran a szülők lelki-gondozását nem pótolhatják.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek szüleivel való kapcsolattartás nélkülözhetetlen a sikeres beilleszkedéshez. A szülőknél nehéz elfogadniuk gyermekük különbözőségének tényét és az ebből adódó többlet terheket, ami rájuk hárul. A pedagógus feladata a szülők segítése ebben a helyzetben türelmes, elfogadó magatartással. A kapcsolat alapja a kölcsönös bizalom, amelynek létrejöttét a pedagógus megfelelő viszonyulása segítheti.

A kapcsolattartás során kiemelt célcsoportok:

A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása, a családok nevelési szokásainak megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz. Nevelési cél a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése.(Esélyegyenlőségi tervvel rendelkezünk.) Az óvoda sajátos feladata a **gyermekvédelem**, ennek érdekében intenzív kapcsolatot alakítunk ki a védőnővel és az együttműködési tapasztalatokat, felhasználjuk a szülőkkel való kapcsolatteremtésben.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek integrációs folyamatában meghatározó a szülők szerepe. Feladatunk a rendszeres információcsere a szülőkkel. A kapcsolattartás során lényeges hogy a segítségnyújtás a családhoz illeszkedjék.

A kapcsolattartás formái:

- **Naponkénti párbeszéd** – rövid ideig tart, de alkalmat adunk a szülőknél betekinteni a csoport életébe, napra kész információkkal szolgálunk.
- **Szülői értekezletek**, amelyeknek helyüül az óvodát választhatjuk. Évente három alkalommal beszéljük meg a pedagógusok és a szülők a csoport életével kapcsolatos eredményeket, újabb közös feladatokat, a szülőket érintő programok szervezését.

- **Fogadóórák** keretében félévente tájékoztatást kapnak a szülők a gyermekük fejlődéséről. A pedagógusokkal megbeszéljük a továbblépés közös feladatait, illetve a gyermek óvodai életével kapcsolatos egyéb kérdések megbeszélésére itt nyílik lehetőség. A fogadóórát mindkét fél kezdeményezheti.
- **Családlátogatás**, mely során a leendő óvodásokat a rendszeres óvodába járásuk előtt meglátogatjuk otthonukban.
- **Szülők látogatása** az óvodában, bármikor betekintheznek óvodánk mindennapi tevékenységébe, ill. a hittanfoglalkozások menetébe.
- **Nyílt napok és ünnepi rendezvények** során a szülők ismerjék meg az óvoda belső életét a gyermekek közösségi magatartását, tevékenységét. Mélyebb betekintést adunk a gyermekek óvodai életéről.
- **A szülők közössége**, véleményével, otthoni tapasztalataival, javaslataival segíti a pedagógusok munkáját. Képviselőik útján véleményt fogalmaznak meg, javaslatot tesznek a nemzeti köznevelési törvényben nevesített esetekben, mely jogukról előzetesen tájékoztatást kapnak.
- **Közös programok szervezése**, amelyben a szülő nem csupán megfigyelőként vesz részt, hanem aktív közreműködőként (pl. séták, kirándulások, munkadélutánok, ajándékkészítő alkalmak, tehetséggondozó foglalkozások).
- **Családi istentiszteletek, templomi szolgálat.**
- **Intézményi hirdetőtáblák, honlapunk.**
- **Gyermekmunkák kiállítása.**

4. 5. 1. 2. A gyülekezet és az óvoda kapcsolata

A gyülekezet a közösségben élő hívők összessége, ahol a gyerekeknek is helyük van: „engedjétek hozzám a kicsinyeket...” A gyermek tapasztalatot szerez arról, hogy a felnőttek éppen olyan bizalommal, szeretettel fordulnak Istenhez, mint azt az óvodai közösségben átélte. Örömmel hallja az óvodában megismert bibliai történeteket, énekeket, s ezek megerősítést jelentenek számára. A gyülekezet tagjai megismerik a református óvoda nevelőmunkáját, áldásait, s felismerve e szolgálat fontosságát segítik azt. Legyünk itt is kezdeményezők, hívjuk meg gyülekezetünk tagjait ünnepségeinkre, hétköznapijainkra.

Gyülekezettel közös rendezvényeink: szeretetvendégség, családi istentiszteletek, adventi vásár, gyermekek karácsonya, Sztárai nap, Szeretethíd program.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek családjának segíthet az elfogadó keresztyén közösség életében való részvétel.

4. 5. 1. 3. Az óvodánk és az iskola együttműködése

Programunk egyik feladata az átmenet nehézségeinek csökkentése.

Gyermekeink többsége iskolánkban kezdi meg tanulmányait.

Az integráltság lehetőséget biztosít a gyermek korai megismerésére, egyéni előmenetelének, életútjának nyomon követésére.)

- Gyermekeinknek ismerős az iskola épülete, környezete, régi óvodásainkkal, ismerőseinkkel találkozunk, intézményi összejöveteleinken, templomi alkalmakkor együtt vagyunk (közös alkalmaink pl.: Mikulásváró, szeretetvendégség, gyermekek karácsonya, kiállítások megtekintése az iskolában, az alapfokú művészeti iskola telephelyeként működő iskolai színjátszó csoport meseelőadásainak megtekintése, Sztárai – nap, stb.).

- Az iskolát kezdők nyílt napon szülővel, órát látogatnak az első osztályban aktív részvétellel.
- A leendő elsős nevelőt meghívjuk ünnepeinkre.
- A tanító és óvodapedagógus folyamatos kapcsolatot tart a gyermek előmeneteléről, figyelemmel kíséri egyéni életútját.
- Az Iskolanyitogató program szintén az együttműködés része.
- *A szoros kapcsolat a pedagógusokkal, az ismerős környezet lehetővé teszi a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek számára is a zökkenőmentes iskolakezdest.*

4. 5. 1. 4. Az óvodánk és a PRK óvodáinak együttműködése

- PRK Óvodája
- PRK Drávafoki Mosoly Óvoda

Az óvodai szakmai együttműködés keretében egymástól való horizontális tanulás, egymás óvodapedagógiai jó gyakorlatainak megismerése.

4. 5. 2. Kapcsolattartás külső intézményekkel

Pedagógiai Szakszolgálat Siklós

Feladata:

- A gyermek testi- mentális- pszichés- kognitív zavarainak megszüntetésében segítségnyújtás.(pszichológus, logopédus, gyógytornász, fejlesztőpedagógus)
- Az iskolakezdes optimális állapotának megítéléséhez javaslat (a szülő beleegyezésével)
- A Pedagógiai Szakszolgálat által szervezett szakmai konferenciákon való részvétel.
- Meghívás alapján, szülői értekezleteken való részvétel.
- A gyermekek jogainak, érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői kötelezettségek teljesítéséhez segítségnyújtás.
-

Egészségügyi Szakszolgálat, gyermekorvos, védőnő, fogászati

Feladata:

- Szűrések elvégzése, tanácsadás
- Szükség esetén járványügyi ellenőrzések

Városi Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ)

Feladata:

- A járványügyi-, élelmezésügyi-, egészségügyi-, balesetvédelmi előírások betartásának ellenőrzése, az óvoda általános állagának figyelemmel kísérése.

Térségi Könyvtár és Ismeretközpont- Gyermekkönyvtár

Feladat:

- Könyvtári foglalkozások szervezése
- Könyvkölcsönzés

Örsi Ferenc Művelődési ház.

(a szülők által igényelt, nem kötelező, önköltséges egyéb szolgáltatások)

Feladat:

- Gyermekelőadásokon, rendezvényeken való részvétel.

Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

Feladata:

- Szakmai előadásokon, konferenciákon, továbbképzéseken, értekezleteken való részvétel.
- Szaktanácsadás.
- Szakértői vizsgálatok igénylése.

Református Pedagógiai Intézet

Feladata:

- Szakmai értekezleteken, konferenciákon, továbbképzéseken való részvétel
- Szakértői feladatok.

Református Szeretetszolgálat

- Feladata: A Szeretethíd- program megvalósításában való részvétel

Kapcsolattartás a magyarországi református óvodákkal

Feladata:

- Tapasztalatcsere, egymás munkájának megismerése. Jó gyakorlatok átvétele.

5. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

5.1. Játék:

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltétel-teremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését.

A játék, a játszás a kisgyermek leggyakoribb „elfoglaltsága”, elemi belső szükséglete, örömforrás, minden tevékenységében (mosakodás, öltözködés, rajzolás, „dolgozás”...) jelen van. A gyermek a játékban tanul a legtöbbet, ezért a nevelés legfontosabb eszköze, hatásmechanizmusa semmi mással nem helyettesíthető.

E tevékenység közben szerzi a **legtöbb tapasztalatot**, a környező világról mialatt képességei, készségei, személyiségjegyei a legoptimálisabb mértékben fejlődnek. A játszás során ismerkedik a tárgyak, anyagok tulajdonságaival, „használhatóságával”, ami elősegíti érzékelése-észlelése, megfigyelőkészsége pontosabbá válását.

A szabad próbálkozások, tévedések, korrigálások lehetősége pozitívan hat vissza a magasan szervezett idegrendszer (melynek érése, összerendeződése erre az életszakaszra esik) megfelelő működésére.

Az emlékezetbe vésés és szándékos felidézés játékhelyzetben jelentkezik először a kisgyermekeknél. A „mintha” helyzetek gazdagítják fantáziáját, a szituációkban felmerülő nehézségek problémamegoldó gondolkodást, találékonyságát. A szerkesztő-összerakó-építő tevékenységekben fejlődik kreativitása, térlátása, „ügyesedik” keze (finommotori-

kája), mozgása- cselekvése összerendezettebbé, célirányosabbá válik. Mindezek növelik a gyermek kompetencia érzékét (én- erősítő hatás) is.

A különféle játéktevékenységekben **erősödnek akarati tulajdonságai** (kitartása, szabályokhoz alkalmazkodása, kompromisszum készsége, önállósága, feladattartása, önfegyelme...), szociális készségei (együttműködés, segítőkészség, empátiakészség, konfliktuskezelés...)

A szerepekben **magatartásmódokat, tulajdonságokat, cselekvéssorokat** sajátít el. Szerepekben is tanulja a társas érintkezés formáit, átéli az érzelmek széles skáláját, a „kijátszás” segíti az esetleges negatív tapasztalatait, feszültsége- szorongása feldolgozásában.

A közös játékban való „**együttgondolkodás**” serkentő hatással van a beszédre. Elképzeléseinek, javaslatoknak a megfogalmazása fejleszti a gyermek kifejező készségét, szókincsét.

Az óvodai játéknak külön érdeme, hogy felgyorsítja a gyermek fejlődését, ugyanis egymástól sokat tanulnak (utánzásos minta és modellkövetés). Vegyes csoportokban ez a hatás még inkább fölerősödik – a nagyoktól sok mindent elles a kicsi.

A játék fejlődése és a gyermek fejlődése kölcsönhatásos folyamat. A játék minden fajtájának (gyakorló-, szerep-, építő-, szabályjáték...) megvan a maga szerepe. Csak azt a játékot tudja a gyermek játszani, ami életkorának és fejlettségének megfelelő, mást nem- tehát siettetni nem szabad.

A heterogén csoportösszetétel a lassabban fejlődő, vagy részképesség-kiesést mutató gyermekek szempontjából emiatt is előnyös. Jellemző még a különböző játékformákra az egyidejűség, egybefonódás: a gyakorlójátékoknak is van szerep-, avagy szabáylemei, mint ahogy egy fejlettebb szerepjátékban felbukkanhatnak a gyakorlójátékra utaló motívumok.

A játszó gyermek megfigyelése jelzéseket ad a nevelőnek a gyermek aktuális állapotáról (mi történik a környezetében), a csoportban elfoglalt helyéről, ismereteiről, érdeklődési köréről, képességei-, személyiségjegyei változásáról, fejlettségi szintjéről.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek számára is változatos játéklehetőségeket kell biztosítani, amelynek folyamatában lehetőséget biztosítunk a különböző készségek, képességek fejlesztésére, a társas kapcsolatok kialakítására.

A játék-eszközök használatának elsajátítását, a játéktevékenységeket az óvodai nevelés kezdetekor a pedagógusok egyéni helyzetekben segítik. Célunk a fokozatos önállósdás, majd a társakkal való közös játék.

Az óvodapedagógus feladata:

- a **szabad játék** zavartalanságát biztosítani;
- teremtsen nyugodt légkört, biztonságot nyújtó környezetet, a játék jellegének megfelelő **helyet** (zugot, a mozgáshoz teret) és **eszközöket**, a napi rendben a játék értékének megfelelő **időtartamot** és forrást, adó **élményeket**;

E feladatok megoldásakor vegye figyelembe az eltérő korosztályú csoportösszetételt.

- ha a gyermekek igénylik, kapcsolódjon be ebbe a „szabad” tevékenységbe (különösen a kicsik szükséglete a gyakori testközelség);
- alakítson ki olyan szokásokat, szabályokat melyek biztosítják a játék zavartalan-ságát;
- játékidőben is tartassa be a balesetmegelőző szabályokat (barkácsszerszámok használata, mozgásos játékok, udvari játékok...);
- gazdagítsa a játéklehetőségeket különféle (értelemfejlesztő-, anyanyelvi-, verseny-, társas-, mozgásos-, szabály-, percepció-, figyelemfejlesztő...) játékok szervezésével, ismertesse meg a gyermekeket magyar népi gyermekjátékokkal;
- a játék által keresztyén értékekre fogékony gyermekek nevelése az óvodapedagógus feladata, teremtsen lehetőséget a bibliai témájú játékokra.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Egy-egy játéktevékenységet hosszabb ideig, kitartóan játszanak.
- Játék során összefüggéseket fedeznek fel és képesek azokat megfogalmazni.
- Új eszközök, új ötletekkel gazdagítják játékukat.
- Megosztják a szerepeket egymás között.
- Társasjáték, szabályjáték során betartják a szabályokat, elfogadják, hogy a játékban nem csak egy nyertes van.
- Konstruáló játék során változatos építményeket hoznak létre, az építő játék során az egymás mellett építő csoportok nem zavarják egymást.
- Mesét dramatizálnak, a szükséges eszközök elkészítésében részt vesznek. Önállóan történeteket találnak ki, báboznak.
- Betartják a játéktevékenységek alatt kialakított szokásokat, (játszóhelyek játékeszközök helye).
- Átadják egymásnak a játékokat, udvariassági formákat alkalmazva kérjék el, köszönjék meg.
- Udvari játék során is betartják a kialakított szokásokat.

5. 2. Mozgás

A kisgyermek éréseinek, fejlődésének, képességeinek, személyiségének alakulásában kiemelkedő szerepe van a rendszeres egészségfejlesztő testmozgásnak, amely alkalmazkodik a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez mozgásos játékok, feladatok által. Hatása komplex, mert elengedhetetlen feltétele mind a testi, mind a pszichés-, értelmi-, szociális képességek zavartalan működésének.

CÉL: A testnevelés foglalkozásokon, a mindennapok tudatos, szervezett mozgásos tevékenységei által a gyermekek a lehető legtöbb pozitív mozgástapasztalat begyűjtésével „egész életre elkötelezzék magukat” a fizikailag aktív életmód mellett – már amennyire óvodáskorban lehetséges.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása **fejleszti a testi képességeket, kedvezően befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró és ellenálló képességét, erősíti az izom- és csontrendszerét, a légző- és keringési**

rendszer kapacitását. Hozzájárul az egészség megőrzéséhez, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartásához. Kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és állóképesség fejlődésére, amelyek a gyermeki szervezet teherbíró-képességét, egészséges fejlődést, a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakításában, felerősítik és kiegészítik a gondozás, egészséges életmódra nevelés hatását.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltóztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének, szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

Fontos a tanulási képességeket megalapozó szerepe, mivel mozgástapasztalatok közben alakul a gyermek téri tájékozódó képessége, testi koordinációja, ritmusérzéke, testképe, elősegíti a keresztcsatornák integrációját.

A mozgás terápiás jelleggel is bír, hiszen a részképesség zavarok hátterében gyakran a mozgástapasztalatok, érzetek hiánya áll.

Mozgáskapcsolatokban is alakulnak, erősödnek olyan fontos személyiségtulajdonságok, mint az együttműködés, segítségadás, tolerancia a társsal szemben, kitartás, önfegyelem, önértékelés, alkalmazkodó képesség, én határok megtapasztalása, a helyzetfelismerés-, döntés képessége, szabálytudat stb.

A játékhoz hasonlóan a mozgás is **örömforrás, feszültség-levezető, belső szükséglete a gyermeknek,** ami nem kötődik a napszakhoz, évszakhoz és mértéke egyénenként változó.

Amennyiben ez a szükséglet nem elégül ki kellőképpen, általános nyugtalanság, ingerlékenység, dekoncentráltóság, olykor agresszió is jelentkezhet gyermek viselkedésében. Épp ezért óvodánk életrendjében a mozgás, a mozgásfejlesztés a gyermekek aktuális mozgásigényéhez igazodva teremti annak lehetőségét épületben, szabadban egyaránt. Fontossága, kiemeltsége meg kell, hogy látszék a csoportok életszervezésében.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, **a szabadlevegő kihasználására.**

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

A szervezett, irányított tevékenységek szerepe, hogy a gyermekek különböző változatos mozgásformákat ismerjenek meg. Mivel a kisebbeknek és nagyoknak eltérő a mozgáskészlete, terhelhetősége, mozgásintenzitása, a differenciálás nagyon fontos feladat.

A tevékenységek kötöttsége nem kényszerítő jellegű, fontos, hogy a gyermek belső késztetésből vegyen benne részt, s mindenkor legyen lehetősége a pihenésre, újbóli bekapcsolódásra.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek fejlesztésében is a mozgás komplex hatását használjuk ki.

A kognitív funkciók közül a mozgásos játékok felidézésével fejlesztjük a vizuális memóriát, a testrészek és a téri irányok megismerésével, megnevezésével a térészlelést, gyarapodik szókincsük, a megnevezett, látott és elvégzett cselekvések, mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját és a fogalomalkotás fejlődését.

A szociális képességeket fejleszti a saját testmozgásos képességeinek megismerése, azáltal, hogy alakul, fejlődik az én-kép, én-tudat.

Az óvodapedagógus feladata:

- Az anyag összeállításakor az óvodapedagógus vegye figyelembe a szenzitív időszak területeit (koordinációs gyakorlatok), rendszeresen kerítsen sort a testtartást képző- javító, lábboltozat- erősítő gyakorlatok és sok-sok játék beiktatására
- A balesetek megelőzésére, az esetleges mozgásgátlás elkerülése érdekében a nevelő ismertesse meg a gyermekeket a biztonságos fogásmóddal (szerhasználat), balesetvédelmi szabályokkal.
- Állítsa előtérbe a funkcionális mozgáskészségeket.
- Legyen segítségükre a nehezebb mozgásgyakorlatok eredményes kivitelezésében.
- Teremtse meg a lehetőségét a szabad szerhasználatnak, hogy a gyermekek maguk alkotta változatos mozgásformákat is, kipróbálhassanak.
- Szervezzen minél több kiegészítő mozgástevékenységet (tánc, mozgásimprovizálás és gimnasztikai gyakorlatok zenére; változatos futó-, mászó-, térérzékelő-, szabály-, küzdő játékok; szánkózás, hóban futás, csúszkálás, kerékpározás...), ismertesse meg a gyermekeket mozgásos népi játékokkal.
- Alkalmazkodjon a gyermekek mozgásigényéhez, mert a mozgásigény a gyermek életkori sajátossága.
- Használja ki a szabad levegőn való mozgást, az udvari lehetőségeket.

A fejlődés várható eredménye:

- a gyermekek örömmel vesznek részt a mozgásos tevékenységekben;
- testi képességeik (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) erőteljesen fejlődnek;
- harmonikus, összerendezett, fegyelmezett kis és nagymozgások;
- a mozgáskoordináció, motoros képességek fejlődése;
- tudatosul a gyermekekben, hogy az egészséges életmódhoz hozzátartozik a mozgás;
- a komplex testmozgások együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

5. 3. Verselés, mesélés

A mese, a vers elsősorban a kisgyermek érzelmi életének alakítója. A versnek nem a tartalma, mondanivalója, hanem a ritmusa, belső zenéje, „lemozgathatósága” ragadja meg a gyermeket. **A kicsiknél különösen fontos a sok – népi, dajkai hagyományból eredő – különféle höcöggetők, dúdolók, lovagoltatók, mosdatók, altatók, táncolta-**

tók, ringatók, arc – és kézcirógatók stb. eljátszása, mert ez magában hordozza a testi kontaktus gyakoriságát, amire a gyermeknek ebben az életkorban a biztonságérzet miatt nagyon nagy szüksége van. (Az énekelt szövegből bontakozzék ki a mondókajáték, abból a vers, végül a próza.)

A verset, mondókát sohasem önmagáért „tanítsunk”, kapcsolódjon alkalomhoz, jelenséghez, szituációhoz, legyen annak hangulati, érzelmi felerősítője. (Nem a megtanulás a cél).

A gyermekekkel való különös és játékos beszédkapcsolat egyik nagy lehetősége a mesélés, mert az óvodás gondolatvilágába a mesék tökéletesen beleillenek, a mesevilág és gyermeki világkép hasonlít egymáshoz (átváltozás, ellentétek, ismétlések, vágyteljesülés stb.). A mesében minden lehetséges, a vágy teljesül, a gonosz elnyeri „jutalmát”, a világban rend uralkodik.

A mese olyan emberi kapcsolatokat, viselkedésformákat közvetít a gyermek számára, amelyek megértésében ebben az életkorban más eszközökkel még nincs mód. Az élet alapkérdéseinek elvont fogalmait (élet-halál; a szeretet, a jóság, gonoszság, igazságosság stb.) a mesén keresztül érzékeli, éli át. **A mese különösen alkalmas a gyermek szemléletmódjának, világképének alakítására.**

A cselekmény mindvégig az átélés és nem az ésszerűség fonalán halad, de a képeken, szimbólumokon keresztül végső soron segítik a gyermeket eligazodni a világban, a lelkekben kaotikusan kavargó érzelmekben, indulatokban.

Mesehallgatáskor sokkal mélyebbre hatol a nyelv birtoklásának, használatának lényegébe, mint amikor ő maga beszél, ilyenkor a felnőtt tiszta, árnyalt, választékos beszéde nyomán megelevenedik a belső képsor. A mese a belső képteremtés elősegítője, ami a gyermeki élményfeldolgozás fontos formája. A gyermek kiélheti vágyait, levezeti indulatait, oldódik szorongása, mert – a játékhoz hasonlóan - sérülések nélkül teszi átélhetővé az eseményeket, ezért az érzelmi, erkölcsi fejlődés egyik legfőbb segítője a mese.

Az élő mese intim állapotot, érzelmi biztonságot nyújt. Különösen fontos ez napjainkban, amikor a gyermek ennek többnyire csak a „gépi” változatával (TV) találkozhat ott-hon. Ezért tartjuk nélkülözhetetlennek, hogy az óvodában rendszeresen, minden nap részese legyen benne, a nap folyamán annyiszor, ahányszor igény vagy lehetőség van rá.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A mesehallgatáshoz, fantáziálásához csend, nyugalom szükséges (ne legyen elterelő inger), ezt ismétlődő szokásokkal, szertartásokkal, egy sarok elkülönítésével biztosíthatjuk, ahol a gyerekek nem zavarják egymást és a nevelő mindenkivel, felveheti a szemkontaktust. Az elalvás előtti meséléshez csak szelíd lefolyású, ismert meséket használunk, mely megnyugtatja a gyermekeket.
- A mindennapi mesék hatására megnő a gyermekek bábozó, dramatizáló kedve. A bábozáson és a dramatizáláson keresztül tükröződnek irodalmi élményeik, kreativitásuk, fantáziájuk fejlődik. A gyermekek saját vers- és mesealkotása során lehetőséget kapnak az általuk kitalált történetek elmondására, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövéseire, befejezésére és ennek mozgással, ábrázolással történő kombinálásra is. Ez hozzájárul a biztonságos önkifejezés meg alapozásához.
- A mesék, versek árnyalt kifejezőmódjai, szókapcsolatai gazdagítják a gyermek szókincsét, később ezek megjelennek a beszédben, a legkülönfélébb kommuni-

kációs helyzetekben és tevékenységekben, felkeltik irodalmi érdeklődésüket, átörökítik, a nyelvi kultúrát. A mesék hatása maradandó, így az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztésének fontos eszközei.

- Az irodalmi anyag kiválasztásakor főleg (de nem kizárólagosan) a magyar népmesetárból, mondavilágból, a klasszikus és kortárs gyermekköltészetből és prózából merítünk. Fontos, hogy a nevelő gazdag repertoárral rendelkezzen, erősítse a nemzeti keresztyéni tudatot (szituációkhoz kötődő verselés, mondókázás).
- Az arányoknál figyelembe kell venni a vegyes csoportúságot. Ügyelni kell arra, hogy a visszatérő mesék mellett minden korosztály számára kínáljunk olyan irodalmi élményt, amely számukra érthető és biztosítja a továbblépés lehetőségét, a nagyoknak szánt mesékben ne legyen olyan elem, amit a kicsi nem tud feldolgozni (ne keltsen félelmet).

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek fejlesztésében a mesék szorongásoldó, én-erősítő, személyiségformáló hatása fontos elem. Az irodalmi nevelés során segítjük a sajátos nyelvi formák elsajátítását, bővítjük a szókincset, az önálló mondókázást, verselést, mesemondást, saját történetek elmesélését, a beszédméltéket.

A fejlődés várható eredményei:

- Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában. Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik. Figyelmesen csendben végighallgatják a mesét, viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képzeleti képek készítésének jelei.
- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat, alkalmanként vállalkoznak elmondásukra.
- Aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket, elbeszélésük folyamatos.
- Tisztán ejtenek minden beszédhangot.
- Megismerkednek a gyermekkönyvespolcon levő könyvekkel és azok használatával.
- Tudják, hogy a Biblia szent könyv, Isten ígését tartalmazza; ismerjenek bibliai történeteket.

5. 4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„A zenei nevelés a 3-7 évig terjedő korban, a gyermeki értelem és lélek fejlődésének legfontosabb idejében rendkívül nagy jelentőségű. Egyrészt, mert az emberi lélek nevelését szolgálja, másrészt, mert a magyarrá nevelést hatásosan segíti elő.”

(Kodály Zoltán)

A gyermekkel való ismerkedés során, a személyes kontaktus létrehozásában, az óvodai környezet elfogadtatásában, segítséget nyújt az éneklés. Az ölbéli játékok a testközelség, az érintés, pozitív érzelmeket ébresztenek, szerepet játszanak az érzelmi kötődés kialakulásában.

Az óvodai zenei nevelés befolyásolja a gyermek zenéhez fűződő viszonyát. Az egysejtélyes játékhelyzetben fejlődik ki a gyerekek éneklési kedve. Az éneklési készség ala-

kulása óvodában a gyermek utánzási vágyán alapszik. Az óvodapedagógus gyakori énekléssel kelti fel a gyermekek érdeklődését, akik fogékonyságuk, kedvük szerint kapcsolódnak be az éneklésbe. **Az óvodában, népi gyermekdalok, éneklés, az énekes játékok, zenélés a gyermekeket élményekhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.**

Az énekes játékok, népdalok, népi mondókák, táncok megismertetésével nemzeti hagyományaink fennmaradását, továbbélését, a nemzeti identitás kialakulását segítjük elő. A közös éneklés, ritmikus mozgás, felszabadult játék összetartó erő. Mindezek és a zenei képességek (éneklés, készség, zenei hallás, ritmusérzék, zenei formaérzék, improvizációs képességek) fejlesztése a zenei anyanyelv megalapozását szolgálják, ezért a mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsolunk zenehallgatási élményt.

Az éneklés, a dallam elsősorban a gyermek érzelmeire hat, illetve annak egy kifejezés-módja. A zene belső löktetése, a szabályosan ismétlődő mozdulatok, fejleszti a koordinációs képességeket, a fegyelmezettséget, segíti a mozgásvezéreltség kialakulását. Az énekes játékok változatos alakzatai fejlesztik a térlátást, téri tájékozódó képességet. A gyerek harmonikus, ritmikus mozgása alakul, ami a néptánc alapja. A dalok, mondókák, eljátszási szabályok emlékezetbe vésése és szándékos felidézése erősíti a kognitív képességeket. A kreativitás feltétele az előzetes zenei élmény, amely a zenei emlékezetben elraktározódik vagy a zenei alkotó fantázia, amely a dallamok újszerű összeállítására, kitalálására is képes.

Óvodánkban arra törekszünk, hogy a legértékesebbet nyújtsuk gyermekeink számára. A különböző énekes játékok, dalok, zenék gazdag tárházából ízlésesen, gonddal válogatunk.

A gyermektánc esetében kiterjed a skála a körben járástól az akusztikus ingerek és mozgások összekapcsolásán át a gyermek-néptánc elemek elsajátításáig.

Keresztyén világnézetünk következtében kerüljük a babonán, népi hiedelmeken alapuló mondókák, dalok alkalmazását. A néphagyományt közvetítjük, a hozzá kapcsolódó mágikus hitet nem. A néphagyomány értékei: emberré formáló erő, közösségformáló erő, erősíti a nemzeti identitást, a nemzeti kultúra része. Pedagógia céllal való alkalmazása azért fontos, mert megalapozza a nemzeti identitást, a magyar értékek tisztelésére nevel, megismerteti a gyermekeket és a szülőket a sajátosan magyar kultúrával és komplex személyiségfejlesztő hatása, van.

Tudatosan törekszünk az élő zene túlsúlyának megőrzésére, tapintatosan távol tartjuk a beszivárgó ún. „gépi” gyermekzenét. Ünnepeink, mindennapjaink zenei anyagát énekes népi játékokból, az életkor számára feldolgozható egyházzenei anyagból, és értékes, kortársforrásból (Pl: Gryllus, Kolompos) merítjük.

„Énekeljete az Úrnak, áldjátok az ő nevét, hirdessétek napról-napra az ő szabadítását!”

(Zsolt. 96, 2.)

Zsoltáraink, dicséreteink, ifjúsági énekeink is kiválóan alkalmasak a gyermek érzelemvilágának gazdagítására. A keresztyén ember számára az egyházi ének egyúttal

olyan imádság, amely Istent magasztalja. Énekelni mindig lehet, amikor arra belső indítást érzünk. **A református óvoda keresztyén szellemisége a zenei nevelésen keresztül is áthatja az egész napot.** A különböző tevékenységi formákhoz egy-egy éneket kapcsolva kihasználhatjuk azok rendszeres visszatéréséből adódó lehetőségeket:

- Áhítra hívó és áhítatból kivezető ének.
- Imádság előtti és utáni ének.
- Rendrakásra felhívó vagy lecsendesítő ének.
- Étkezés előtti és utáni ének.
- Elalvás előtti ének.
- Áldást kívánó énekek (születésnap, névnap).

Jó szoktatás után a gyermekekben szinte feltételes reflexek alakulnak ki és megvalósul, amit **Luther** mondott:

„Az éneklés a fegyelmezés egyik gyengéd és kedves formája”

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek számára a zenei befogadóképesség szándékos fejlesztését a megfontoltan válogatott zeneművek rendszeres hallgatásával valósítjuk meg. A zenei alapképességek elsajátításának feladatai közül legfontosabb az éneklés, de a hangszeres előadásra (csörgőket, dobokat és más ritmushang-szereket mi is készítünk) is figyelmet fordítunk. Az óvodában a mozgással és játékkal kísért előadás és az éneklés mellett a ritmusalkotással, tempóbeli és dinamikai ellentétek, illetve fokozatos átmenetek kivitelezését is gyakoroljuk. Főbb területei a hallás (magas-mély), a ritmusérzék, éneklési készség fejlesztése, a hangszerhasználat bevezetése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A rendszeres éneklés, hangszeres zenélés igényének megalapozása.
- Éneklési kedv felkeltése, hangok tiszta éneklése, ritmusok neveinek játékos megismertetése.
- A zenei anyanyelvünk, a népzene, gyermekjátékok megismertetése.
- Ismertesse meg a gyermekekkel a néptánc alapjait.
- Rövid, a gyermekek életkorához igazodó komolyzenei, egyházzenei szemelvények meghallgattatása.
- Református gyermekdalok megismertetése, a hozzájuk kapcsolódó játékos mozgásokkal együtt.
- A zenei képességek (éneklési készség, zenei hallás, ritmusérzék, zenei formaérzék zenei alkotókészség, a zene hallgatására nevelés, zenei kreativitás) fejlődésének segítése.
- Olyan anyag választása, amely képes a kívánt tartalmak közvetítésére.
- Az élhangsúlyos magyar beszéd erősítése

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szívesen énekelnek, ismerik az óvodás dalanyag-kincset.
- Képesek felidézni dallamokat (zenei emlékezet).
- Improvizálnak, új dallamokat találnak ki.(zenei kreativitás).

- Megkülönböztetik a magas és mély hangokat, különbséget tudnak tenni a halk és hangos hangerő között. Felismerik a különböző hangszíneket, hangszínek között is különbséget tudnak tenni.(zenei hallás).
- Az egyenletes lüktetést, dalok, mondókák ritmusát, mozgással meg tudják jelezni, vissza tudják tapsolni. Egyenletes lüktetést és ritmust össze tudnak kapcsolni) Tempóérzékük megfelelő érzékelik a különbséget a gyors és lassú között. (ritmusérzék).
- Ismerik a néptánc alaplépéseit. A zenére mozgás örömet okoz nekik. Változatos térformák alkalmazására képesek.(kettős kör, csigavonal, kígyóvonal, kapu alatt átbújó sor, sorgyarapodó, szűkülő-táguló kör, átbújás kapusor alatt).
- Átélik az ének- zene által közvetített érzelmeket..

5. 5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos szerepet kap mindennapjainkban. Maga a tevékenység –s ennek öröme– a fontos, valamint az igény az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. A felnőtt közreműködése is fontos ahhoz, hogy a gyermek meg tanulja észrevenni az Isten által teremtett természet és az ember harmóniájában azt, ami gyönyörködtető, ami esztétikus. Vallásos témák megjelenítése.

A tevékenység célja a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése, ezért a gyermeki alkotás a belső képekre épül, amelyet mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel gazdagíthatunk.

A kivitelezés hosszú (önfejlesztő) folyamatban – próbálkozások, megtapasztalások, rátalálások láncolatában - alakul, egyénenként eltérő ütemű. (Itt is érvényes az elv, hogy nem tanítani kell, hanem „tanulni” hagyni!). Éppen ezért **az óvodai élet minden napján jelenlévő (visszatérő) ún.: szabad tevékenységi forma, ami sokfajta ténykedést foglal magában:**

- rajzolás,
- festés – *kézzel, szivaccsal, ecsettel,*
- agyag- gyurma- homok-hó formázása,
- papírtépés –vágás - ragasztás-hajtogatás,
- nyomatok készítése,
- fűzés, szövés, fonás,
- bábkészítés (papír, textil, termény),
- a különböző kirakókkal - termésekkel-kaviccsal stb. való manipulálás,
- építések, konstruálások, térplasztikák, és ezek sokféle kombinálása.

Szükséges ez a változatos megtapasztalási forma, hiszen a képi látás kialakulásának, a térből síkba való átfordítás képességének (ami bonyolult idegéletteni folyamatok eredménye) a 3-8 éves kor a kritikus időszaka.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek vizuális befogadóképesség fejlesztésének alapja, hogy maga az óvoda minden részletében legyen igé-

nyes, esztétikus közeg. A vizuális kommunikációs képesség az ábraolvasás, ábrázolás, vagyis a forma-és színlátás, méretlátás, térlátás, a téri tájékozódás valamint a forma-ábrázolás, színábrázolás, méretábrázolás és térábrázolás területeinek fejlesztésével erősödik.

Lényeges, hogy az SNI gyermekek minél többféle képi kifejezőmódot megtanuljanak, mert gyakran fontos önkifejezési eszközhöz jutnak. A sérült szociális-kommunikáció kompenzálására és az alkotások elkészítése örömforrást is jelent. Esetükben a spontán érés nem elegendő, a megfelelő ingerek biztosítása, a játékos, motivált gyakorlás nem maradhat el.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítson minél több alkalmat az élményszerzésre, és az élményeket kifejező tevékenységekre.
- Vezesse rá a gyermeket, hogy minden anyag, ami csak létezik (és nem ártalmas az egészségre) formálható, alakítható, díszíthető.
- Hagyja meg a gyermeknek a próbálgatás, ismételtetés örömét! Gyönyörködjön vele együtt a művekben!
- Irányítsa rá figyelmüket a kifejezőmódok gazdagságára (technikák megismertetése), tanítsa, segítse őket az eszközhasználatban.
- Az eszközök biztonságos kezelését az óvodapedagógus egyenként tanítsa meg a gyermekeknek.
- Gondoskodjon arról, hogy a gyermek a környezetét sokoldalúan ismerje meg (érzéki benyomások, érzelmi viszony, mint inspiráló tényező), formálja ízlésüket a szépség, harmónia megláttatásával.
- Fontos az esztétikus óvodai környezet megteremtése sok természetes anyaggal, amelynek alakításában a gyermek is aktív résztvevő.
- A tárgyi népművészet anyagai, forma-, szín- és díszítővilága ma is követendő modell lehet az alkotó ember számára. A vizuális nevelés lehetőségeit ezek által is gazdagítsa!
- Figyeljen fel a bontakozó tehetségekre.
- Biztosítsa a minél sokrétűbb szabad önkifejezés lehetőségét.
- Teremtsen a divergens gondolkodás és kreativitás fejlődését elősegítő problémahelyzeteket.
- Elismeréssel, bátorítással buzdítsa a gyermeket.
- A gyermeki igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására, és az esztétikai élmények befogadására.
- Ismertesse meg a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás, és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Örül alkotásának és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Megbecsüli a másik gyermek és a saját munkáját.
- Téralkításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Csodálkoznak a szép látványra, tudjanak gyönyörködni benne.

- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.
- A gyermek önállóan megtalálja és használja az ábrázolási vágyához szükséges eszközöket.
- Az eszközöket készség szinten, rendeltetésszerűen használja.
- Tud különböző technikákat alkalmazni.
- Kialakul a biztos ceruzafogás.

5. 6. A külső világ tevékeny megismerése, környezetvédelem – környezeti nevelési elvek

A külső világ tevékeny megismerése megtapasztalásokon alapszik, a gyermek életében állandóan jelenlévő folyamat, melynek során az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről olyan ismereteket szerez, ami az életkorának megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz nélkülözhetetlen. A gyermek miközben felfedezi a környezetét, megismeri a szülőföld, az ott élő emberek a hazai táj a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése során pozitív érzelmi viszonyulások jönnek létre, amelyek erősítik a kötődést a szülőföldhöz, megalapozzák a hazaszeretetet, erősítik a magyarságtudatot és a nemzeti identitást. (Mindemellett a multikulturális értékrend szerint tiszteltben tartjuk egymás identitását.)

A néphagyományokból erednek az egyetemes emberi értékek, fontos ezek átörökítése, nélkülük elidegenedetté, gyökeretelenné válik az ember. Hitünkéből fakadóan olyan néphagyományokkal ismertessük meg gyermekeinket, amelyek valóban ezt a célt szolgálják. Kerüljük a mágikus gondolkodáson, babonákon alapuló néphagyományokat.

Az óvodás gyermekek még aktívan nem vesznek részt a tágabb környezet védelmében, de azt elvárjuk tőlük, hogy vigyázzanak a tisztaságra, védjék a növényeket, állatokat, gondozzák az élőlényeket és legyenek kíméletesek az állatokkal szemben. Ugyanakkor szemléletüket formáljuk, érzékenységüket alakítjuk azokkal a tapasztalatokkal, amelyeket a környezetkárosító jelenségekkel kapcsolatban szerezhetnek. Ezért fontosnak tartjuk, hogy a szülőket, a családokat is bevonjuk közös akcióinkba, hiszen a gyermekek ez irányú szemléletének formálásában nagy szerepe van a családnak és a szülőknek is.

5. 6. 1. Természeti környezet

A Biblia tanítását alapul véve a Föld és a világ Isten teremtménye:

„... és látta Isten, hogy amit alkotott igen jó, és fogta az Úristen az embert, elhelyezte az Éden kertjében, hogy azt művelje és őrizze.”

(I. Mózes; 2, 15)

Isten lakóhelyül rendezte be a Földet számunkra és feladatul adta, hogy őrizzük, gondozzuk azt egész élővilágával együtt. Mi is a teremtett világ részei vagyunk, felelősek vagyunk tehát érte.

A teremtett világ iránt ébresszük fel a feladattudatot, a környezet megismertetése, védelme, szeretete nem csak érdekünk, feladatunk is.

Mutassuk meg a teremtett világ szépségeit, tapasztaltassuk meg a természet által kínált örömeket, figyeljük a természetben lévő folyamatos változásokat.

Az óvodás korú gyermek az őt körülvevő világba kitágult szemekkel néz, aktív módon keres kapcsolatot, minden érdekl. Természetében rejlik a nyitottság, mely fogékonyá teszi őt a teremtés iránt. A teremtés történetén keresztül elvetjük a keresztény szellemiség, világnézet magvait. A keresztény nevelés hatására bizonyos természeti jelenségek többlettartalommal bírnak pl.: szivárvány.

A természethez fűződő pozitív kapcsolat kialakításához elengedhetetlen, hogy minél többet legyünk a természetben és minél több természetet vigyünk nevelési környezetünkbe (berendezés, díszítés, használati anyagok, eszközök).

A környezeti nevelés az óvodában szokásokon, a környezettel való kapcsolattartásban, napi apró történéseken keresztül érvényesül. Kiegészítik a természetről szóló mesék, versek, énekek, könyvek, videók, a csoportban tartott növények, állatok (akvárium).

Az óvodai környezetvédelemre való nevelés, alapozó jellegű, így meghatározó szerepet játszik a gyermek környezetkultúrájának alakításában. A különböző természeti (óvoda és az iskola udvara, park, rét, erdő, tópart) és társadalmi környezet (vár, dzsámi, könyvtár, állatsimogató) helyszíneiről pozitív vagy negatív tapasztalatokat szereznek a gyerekek.

A tapasztalatszerzések során megvilágítjuk, hogyan védjük, óvjuk környezetünket. Nem szemetelünk, fákat, bokrokat nem tépkedünk.

Az élővilág és környezet iránti szeretet és megóvás érzését fokozatosan alakítjuk ki a gyermekekben a megfelelő pozitív természetszemlélet és a környezetvédelem keretén belül.

A feladatok megvalósítása feltételezi a családdal való szoros együttműködést, ugyanakkor a családok szemlélete is a gyerekeken keresztül alakítható (a helyes viselkedésmintákat, szokásokat a gyerekek hazaviszik, élő példaként szolgálnak a felnőtt számára).

A megfigyelés és a leírás módszerének következetes gyakorlásával a gyerek képessé válik elemi összehasonlítások elvégzésére, csoportosításra. Természetesen közben gyönyörködik a természet csodáiban, a pocsolyából kiugró békákban, a nyíló virágokban. Az ilyen jellegű pozitív élmények szükségesek a környezetbarát magatartás formálódásához.

Nagyon fontos megismerő módszer a kísérletezés, amit az óvodapedagógus által megszervezett kísérletek biztosítanak, hiszen a természetben nehezen megfigyelhető, tanulmányozható jelenségek - pl. a rügyfakadás, a növények mozgása, csíráztatás. A kísérletek folyamatos gondozást igényelnek a növények fejlődésének nyomon követésében, mely idő alatt személyes tapasztalatokat, ismereteket gyűjthetnek, felelősségvállalást tanulhatnak a gyerekek (búza csíráztatása, virághagyma nevelése). Hívjuk fel figyelmét arra, hogy a természet látszólagos nyugalma mögött folyamatos változás rejlik.

Eközben a gyermekeink tapasztalatot szereznek a környező világ formai-, nagyságbeli-, mennyiségi-, térbeli –változatosságáról, így egészülnek ki, gyarapodnak az óvodai élet

mindennapjai során (játék, ábrázolás, mozgás, munka stb....) szerzett matematikai tapasztalatai, amelyeket később a saját tevékenységeiben is alkalmaz.

A sokféle környezet, jelenség, helyzet, cselekmény, esemény megfigyeléséből, személyes tapasztalataiból tud a gyermek legtöbbet meríteni. Pl. ahogyan játszunk, amilyen anyagból vannak játékaink, bútoraink, ahogyan vigyázunk a vízre (elzárjuk a csöpögő csapot), az energiára (lekapcsoljuk a fölöslegesen égő villanyt), ahogyan „biztonsághelyre” tesszük a megfigyelt csigákat, békát, bogarat.

Séták, kirándulások közben látunk – a természet szépségének megláttatásán túl – eldobott szemetet, pusztuló fát, mások vandalizmusa által okozott károkat, ezért ismerkedjenek meg életkoruknak megfelelően a szelektív hulladékgyűjtéssel, annak fontosságával, az újrahasznosítással.

A teremtett dolgoknak sokféle segítségre van szükségük a fennmaradásukhoz. A növények, állatok életének megismerésekor ismereteket szerezhetnek, melyik fajnak, milyen segítséget kell nyújtanunk a fennmaradáshoz.

A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, ezért nagyon fontos az óvoda minden munkavállalója és a szülők környezetvédő magatartása a környezetszennyezés elkerülésében és a környezet helyreállításában.

A környezetvédelemre nevelés projektnapjai az óvodában:

- **október 4.** Állatok világnapja / Lehetőség szerint látogatás a Fácántelepére, Bohár Áron- Apró Paták Lovas Sport Egyesület- állatok megtekintése, simogatósa, természetben való megfigyelése
- **március 22.** Víz világnapja / projektnap
- **április 22.** Föld napja „Egy palánta egy gyermek”- virágültetés az óvodában.
- **május 10.** Madarak és Fák napja /kirándulás a természetbe/

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekeknél sérülés-specifikus szempontok figyelembe vételével végezzük a családdal, természeti és társadalmi környezetünkkel kapcsolatos információk tudatosítását, feldolgozását, rendszerezését. A sokoldalú megtapasztalás folyamatában szükséges biztosítani a legfontosabb információk megragadásának lehetőségét, konkrét megfigyelési szempontok adásával.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A környezettudatos magatartást alapozzuk meg az óvodai nevelésben.
- Segítse elő, hogy a gyermekek felfedezhessék szülőhelyük természeti gazdagságát (mező, erdő, vízpart), csodálkozzanak rá a teremtett világ szépségére.
- A természetvédelmet közvetlenül gyakorolják, közösen éljék meg (nem szakítjuk le a virágokat, nem tördeljük a fák ágait, nem bántjuk az állatokat).
- A természetben való helyes viselkedés, környezetünk élőlényeivel szemben tanúsított magatartás kialakítása, élőlények tiszteletére való nevelés.
- Hangsúlyozzuk a környezeti értékek megőrzését.

- A gyermeket alkalmassá tegyük a megfigyelésre, elsősorban „látni” tanítsuk meg őket. A folyamatos és alkalmi megfigyelésekkel segítsük elő, hogy a gyermekek maguk fedezzék fel környezetüket.
- Ismertessük meg őket környezetük növény és állatvilágával. Érzékeltesük velük, hogy az élőlények és az őket körülvevő környezet között, valamint a különféle élőlények között kapcsolat van, és az embereknek ezt tiszteletben kell tartaniuk
- Tapasztaltassuk meg, hogy minden élőlény fontos abban az életközösségben, ahol él, életkoruknak megfelelően az alapvető oksági összefüggéseket vegyék észre.
- Ebben a közvetlen megtapasztalásban sokoldalú érzékeléssel, pozitív érzelmi viszonyban vegyenek részt.
- Igyekezzünk felfedeztetni az összefüggéseket, egymásra utaltságot, kialakítani a felelősségérzetet.
- A természethez fűződő pozitív kapcsolat kialakításához elengedhetetlen, hogy minél többet legyünk a természetben és minél több természetet vigyünk nevelési környezetünkbe (berendezés, díszítés, használati anyagok, eszközök).
- Biztosítsunk olyan lehetőségeket, ahol különböző gyűjtő tevékenységeket végezhetnek, egyszerű vizsgálatokat folytathatnak.
- A „gyűjtő” munkában az óvodapedagógus se tördeljen ágat, bogarat ne pusztítson. A természet más kincseit (lehullott falevelet, szép formájú kavicsot, követ, terméseket, üres csigaházat, színes madártollat) gyűjtsünk.
- A gyerekek kapjanak lehetőséget a növények gondozására, fejlődésük megfigyelésére (Föld napja-„Egy palánta egy gyermek”).
- A környezet megismerésénél törekedünk a komplexitásra, lehetőség szerint összekötjük a vizuális neveléssel, az ének-zenével, ábrázolással, az irodalmi neveléssel.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek erősödését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- A természetvédelem, környezetvédelem hitünkéből adódó feladat.
- Kapjon teret az újrahasznosítás lehetősége (például a munkahelyeken használt papír újrafelhasználása rajzolásra, rontott papírok összegyűjtése, hajtogatáshoz, vágáshoz).

5. 6. 2. Társadalmi környezet

Társadalmi környezetünknek a gyermekhez legközelebb álló egysége a család. Isten szeret minket, születésünk után nem kell egyedül élnünk, magányosnak lennünk, szülőket adott nekünk, akik gondoskodnak rólunk, szeretettel irányítják felnövekvésünket. Feladatunk, hogy a gyermek figyelmét ráirányítsuk arra, hogy a családban mindannyiunknak megvan a maga feladata, szerepe, mindenkinek aktívan részt kell vennie a családi életben. Rá kell vezetnünk őket a családtagok elfogadására, tiszteletére és arra, hogy tudjanak hálát adni értük.

„Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú ideig élhess azon a földön, amelyet Istened az Úr ad neked.”

(2. Mózes 20. 12.)

A családi kötődéseken át formáljuk, alakítjuk identitásukat a nagyobb család, közösség: óvodánk, iskolánk, gyülekezetünk felé.

Fontos, hogy a gyermekek megismerjék, kötődjenek, biztonságban mozogjanak az őket körülvevő környezetben. A gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után, ismerkedhetnek az óvoda szűkebb és tágabb környezetével.

Ismerkedhetnek az óvoda utcájával, a középületekkel, templomunkkal. Megismerkedhetnek, a felnőttek munkájával, megfigyelhetik az építkezéseket, közben tájékozódnak, tapasztalatokat szereznek síkban és térben. Tájegységünk, városunk hagyományain a gyermekek a családdal vesznek részt (szüret, várfesztivál, Nagytótfalu falunap...), mint élményforrás, s kultúra átörökítés miatt fontos a gyermek életében.

A megfigyelés játék, séta közben, többnyire helyszínen történik, és a valós helyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy gyermekek alkalmazzák a köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését (kérés, kérdezés, tudakozódás, üzenetközvetítés). A csoportban aztán több alkalommal is lehet beszélgetni egy-egy élményről, így a gyermekek nyelvi kifejező készsége, szókincse bővül,

A gyerekek között erősödik a tapasztalatcsere, a látottak folyamatos elbeszélése, ezek összegzése, rendszerezése során az óvodapedagógus segítse a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a környezet alakításában.

Az óvodapedagógus feladatai:

Ismertessük meg a gyermekeket:

- a lakókörnyezetünk nevezetességeivel (vár, templomok),
- a tárgyi kultúra értékeivel,
- a vidékünk-intézményünk hagyományaival,
- néphagyományainkkal,
- felekezetünk ünnepeivel.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Elemi szinten kialakul bennük a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi néphagyományok, értékek szeretete és védelme.
- A gyermekek el tudnak igazodni közvetlen természeti és társadalmi környezetükben.
- Óvják-védik a környezetükben előforduló állatokat, vigyáznak környezetünk rendjére és tisztaságára.
- A természetben környezettudatosan viselkednek (nem szemetelnek, nem hangozkodnak, nem tépkedik le a virágokat.), óvják a növény- és állatvilágot.
- Tudják, hogy az állatvilág a természeti környezettel, növényvilággal szoros kapcsolatban él.
- Ismerik a környezetüket, felfedezik az összefüggéseket.
- Szeretik és óvják településüket, és környezetüket.
- Ismerik: saját és szüleik nevét, lakáscímüket. a környezetükben élő növények, állatok nevét és a róluk való gondoskodást.
- Ismerik. az évszakok nevét, jellemzőit, a napok nevét, sorrendjét és a napszakokat. a legalapvetőbb közlekedési szabályokat.

- Életkorukhoz mértén tisztában vannak a környezetvédelem tartalmával, fontosságával.
- Megtanulnak „látva” élni, értékelik környezetük szépségét.
- Érthetően kifejezik a környezetükben szerzett tapasztalataikat, élményeiket.
- A környezetükben lévő matematikai összefüggéseket felismerik, matematikai fogalmaik alapszinten a számosság tekintetében kialakultak (10-ig számlálnak, összehasonlítanak mennyiség, nagyság, forma, szín szerint;)
- Megtanulják, hogy a látszólag felesleges dolgokból, újra hasznosítva, új és egyedi dolgokat is létre lehet hozni.
- Pozitív természetszemléletük alapján környezetbarát gyerekekké válnak.

5. 7. Munka jellegű tevékenységek

A kisgyermek mindennapi életének része a játékkal és a **cselekvő tapasztalással** sok vonatkozásában azonosságot mutató, s azzal egybeeső munka és munka jellegű tevékenység, ami a személyiségfejlesztés egyik lehetséges eszköze az óvodai nevelésben.

Ebben a tevékenységben is - mint folyamatban– fokozatosan **önállósodik** a gyermek, **tapasztalatokat szerez** környezetéről és olyan fontos személyiségjelzői tulajdonságai, képességei fejlődnek ki, amelyek majd az iskolai tanuláshoz nélkülözhetetlenek (kitartás, feladattudat, rendszeresség, kötelességteljesítés, céltudatosság, eredményre törekvés, rendre való igény...)

Mint **közösségi tevékenység**, hozzájárul a társas kapcsolatok kibontakoztatásához, a gyermek szocializációjához, ahol az együttműködést, egymásnak segítségnyújtást, figyelmességet, önzetlenséget, saját és mások munkájának elismerését tanulhatja és az ezt kísérő öröm érzését, élheti át a gyermek.

A gyermekek munka jellegű tevékenységei:

- **az önellátás, önkiszolgálás tevékenysége** (öltözködés, tisztálkodás, személyes holmik, eszközök rendben tartása...);
- **társakért végzett munka:** naposság, egymásnak és a felnőtteknek való segítség (teremrendezésben, átöltözködésben, eszközhasználatban a környezet rendben tartásában, dísznövények gondozásában, alkalmi megbízások teljesítése...);
- **alkalmi megbízások:** játékok válogatása, növények öntözése, madáretetés, akváriumgondozás.

A **munka jellegű tevékenységek szervezésénél**, irányításánál ügyelnünk kell arra, hogy szívesen végzett legyen (örömet adjon az önállósodás folyamata, később a segíteni tudás érzése). Mindezt elősegíti a nevelő együttműködése (rávezetés a részmuncafogások módozataira, a műveletek sorrendiségére stb.), és folyamatos, konkrét, reális, vagyis saját magához mértén **fejlesztő értékelése**. Minden munkajellegű tevékenységnél fontos a jó szervezethez. Fontos azoknak a **gyermekméretű eszközöknek** a biztosítása, amelyekkel a gyermekek önálló munkát végezhetnek a testi épségük megóvása mellett.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekek esetében az óvodai nevelés feladata, hogy a gyermekek képességeinek megfelelő, szabadon választha-

tó, fejlesztő hatású tevékenységek lehetőségét megteremtse. Az önellátás képességét fejlesztjük a tevékenységeken keresztül.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Amire már egyedül képes a gyermek, azt ne végezzük el helyette.
- Adjunk lehetőséget a kicsik érvényesülési törekvéseinek is („kis napos” szeretne lenni, ecsetkimosás, söprés, stb.): énkép erősítése!
- A napi teendők elvégzésében ne terheljük túl egyik, vagy másik gyermeket (egyenletes feladatelosztás).

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermek elvégzi az önmagával kapcsolatos, önkiszolgáló feladatokat.
- Ismeri a munkaeszközöket és tud velük dolgozni.
- Fejlettségi szintjének megfelelően elvégzi a rábízott feladatot.
- Szívesen végez a közösségért munkát, alkalmi feladatokat elvállal.
- Igényessé válik a környezete rendje, tisztasága iránt.
- Megbecsüli a másik munkáját.
- Észreveszik, hogy együtt gyorsabban megy a munka, segítenek egymásnak a rendrakásban.

5. 8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás a játékra épül, az egész személyiség fejlődését, tapasztalatainak fejlesztését, rendezését támogatja.

Az óvodás korú gyermek tanulása nem elkülönülő, önálló területe az óvodai életnek, hanem sokrétű, változatos tevékenységekben, élethelyzetekben és kapcsolatokban megvalósuló folyamat eredménye.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység. A kisgyermek egész nap tanul, anélkül, hogy ennek tudatában lenne. Motiváló ereje kíváncsisága, tevékenységi vágya, utánzó hajlama, vagyis belső késztetése. Míg játszik, „dolgozik”, beszélget, megfigyel, kérdez, kipróbál, „alkot”, mozog és cselekszik, közvetlen szerteágazó tapasztalatot, ismeretet szerez környezetéről, a tevékenységben fejleszti képességeit, kapcsolatban az együttélés, humanizált önérvényesítés, együttműködés formáit sajátítja el természetes módon.

Az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg a tanulás.

Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek **maga fejt meg**, és **cselekvésen keresztül** sajátít el.

Sajátossága, hogy nem korlátozódik csak az ismeretszerzésre, hanem magában foglalja a **képességek, készségek**, magatartási formák, **szociális** élethelyzetek, szokásmódok elsajátítását, **tanulását** és ezek **alkalmazási képességét**.

A tanulás formái óvodánkban:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás-és viselkedéstanulás, (szokások alakítása);
- spontán játékos tapasztalatszerzés;
- játékos, cselekvéses tanulás;
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés felfedezések;
- gyermeki kérdésekre-, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- gyakorlati problémamegoldás.

Mindegyik tanulási forma (ami valójában nem különül így egymástól) feltételeit az óvodapedagógus teremti meg. Így gondoskodik az oldott, biztonságot nyújtó légkörről, ahol a gyermek a sokféle tevékenység közül szabadon választhat, melyben alkalma nyílik a próbálkozásra, tévedések utáni újrakezdésre, a hibák kijavítására minden szankció nélkül.

Hagyunk időt a gyermeknek elmélyülni a témában saját érettségének, érdeklődésének megfelelően. Jut idő ismétlésre, megállásra, ha egy-egy téma vagy a gyerekcsoport úgy kívánja.

Differenciálunk, figyelembe vesszük a gyerek egyéni sajátosságait, rugalmasan kezeljük a helyzeteket, az SNI gyermekekre különös figyelmet fordítunk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus az ismeretek **tapasztalati úton** történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyermeket építve a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira.
- Megfigyeltetésekben biztosítja a **többoldalú érzékelés** lehetőségét, élményszerűségét, az összefüggések megláttatását, segíti a környezethez fűződő **pozitív érzelmi viszony**, felelősségérzet kialakulását.
- A **tevékenységekben megvalósuló tanulás** az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretben valósul meg.
- Megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhessen meg azokat az **élményeket**, amelyek megnyitják, és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, felfedezésére, **a tanulás örömeinek átélésére**.
- Szervezze a tanulási folyamatot úgy, hogy a gyermek integrált tevékenységekben hozhassa felszínre, az óvodás korra jellemző globális gondolkodását, **egyszerre szerezhessen: motoros, zenei, verbális, szociális, matematikai tapasztalatokat**.

- Alakítson ki olyan attitűdöket, motivációkat, melyek képessé teszik a gyermeket **a váratlan, vagy komplex élethelyzetek megoldására** és egyre több örömet leljenek az **önfejlesztő** tanulásban.
- A gyermeket a tevékenységekben megvalósuló tanulás irányítása során, személyre szabott, **pozitív értékeléssel** segítse. Kerülje a sztereotip megjegyzéseket (ügyes vagy, stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki. Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.
- Olyan tanulási környezetet alakítson ki, mely teret enged a **gyermeki kompetenciák szabad kibontakozásának**.
- **A tevékenységekben megvalósuló tanulás során képességeket fejlesszen, illetve tapasztalatokat bővítsen, rendezzen.**

A fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére:

- legyen képes a különböző gondolkodási műveletekre: következtetés, ítéletalkotás, összehasonlítás;
- ismerje fel az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket;
- tevékenység végzésekor legyen kreatív, keressen többféle megoldást;
- szándékos figyelmét tudja irányítani, legyen tartós;
- ismert feladatvégzésnél legyen önálló;
- képes legyen, különböző szituációiban alkalmazni ismereteit, tapasztalatait, személyes adottságait;
- szóincse, beszéde legyen változatos, gondolatait érthetően, mondatot alkotva legyen képes közölni.

6. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A gyermek belső érése, a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodás kor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. A sikeres iskolai munkához mindhárom feltétel szükséges: testi, lelki, szociális érettség.

6.1. A testileg fejlett gyermek:

- Az óvodáskor végére eljut első alakváltozásához, testarányai megváltoznak, fogváltása megkezdődik;
- teste arányosan fejlett, teherbíró,
- mozgása összerendezettebb, harmonikusabb, erőteljesen fejlődik mozgáskoordinációja, finommotorikája;
- mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani képes.

6.2. A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek:

- Az óvodáskor végére belsőleg motivált az iskolakezdésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik (térészlelés, vizuális-, és akusztikus differenciáció, téri tájékozódás, térbeli mozgásfejlettség, testséma).
- Az önkéntelen és közvetlen emlékezet-bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelenik a tanulás alapját képző szándékos figyelem, fokozatosan növekszik figyelmének tartama, terjedelme, megosztottsága.
- Cselekvő-szemléletes és képi gondolkodása mellett fogalmi gondolkodása is kialakulóban van.
- Fokozatosan csökken gondolkodásának érzelmi telítettsége, előtérbe kerül az ismeretszerzés igénye.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- **érthetően, folyamatosan kommunikál**, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- **elemi ismeretekkel rendelkezik** önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri, és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit,
- **ismeri a viselkedés alapvető szabályait**, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

6.3 . A szociálisan érett gyermek:

A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb, szükség szerint kreatív elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint. A különleges gondo-

zásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

7. A gyermek fejlődésének nyomon követése

Nevelési programunknak a bevezetőben megfogalmazott célja a gyermek harmonikus fejlődésének, személyisége kibontakoztatásának elősegítése, testi- szociális- és értelmi képességeinek életkor specifikus alakítása, fejlesztése.

A célok eléréséhez szükséges a gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése, elemzése, a részterületeken belüli hiányosságok, zavarok feltárása és a korrigáló pedagógiai ráhatások megtervezése.

Ehhez az óvodapedagógusnak minden gyermeket egyénileg kell ismernie: képességei erős és gyenge pontjait, adottságait, családi háttérét, eddigi élettörténetét, érdeklődési körét, élményvilágát, fejlődési ütemét.

A nyomon követést - amelyet az óvodapedagógusok a gyermek óvodába kerülésétől az elhagyásáig vezetnek: Cseperedő egyéni fejlődést mérő segítségével végezzük. Minden gyermek fejlődését félévente értékeljük, az érési folyamathoz igazított támasznyújtás módozatait, eljárásait szükség esetén megtervezzük.

7. 1. Megfigyelendő területek:

7. 1. 1. Értelmi fejlettség:

7. 1. 1. 1. Pszichés funkciók:

- Ismeretszerzési igény (megismerés, kíváncsiság)
- Hallás
- Látás
- Érdeklődés
- Figyelem
- Emlékezet
- Gondolkodás
- Képzelet

7. 1. 1. 2. Anyanyelvi fejlettség:

7. 1. 1. 2. 1. A beszéd tartalma, technikája:

- Beszédszlelés
- Beszéértés
- Beszédfegyelem
- Szókincs
- Beszélő kedv

7. 1. 1. 2. 2. Beszédhiba, beszédzavarok

7. 1. 1. 2. 3. Nonverbális kommunikáció

7. 2. Testi fejlettség:

7. 2. 1. Fizikai jellemzők:

- Gyorsaság
- Erőnlét
- Teherbírás
- Állóképesség
- Ügyesség
- Edzettség

7. 2. 2. Mozgásfejllettség:

- Nagymozgások
- Finommotorika

7. 2. 3. Mozgáskoordináció

7. 2. 4. Tájékozódás testen, térben, síkban

7. 3. Szociális fejlettség:

7. 3. 1. Perszonalitás (ÉN)

- Jellemfejlődés
- Pozitív énkép
- Érzelmek
- Önállóság
- Motiváltság az iskolára

7. 3. 2. Kudarcűrő képesség

7. 3. 3. Szociális képesség:

- Kapcsolatteremtő képesség
- Együttműködő képesség
- Feladattudat, feladattűrés, szabálytudat

7. 4. Fejlesztendő területek és a fejlesztés módjának megjelölése

A célozott területek megfigyelése a gyermek természetes élethelyzeteiben, napi tevékenységeiben történik és hosszabb időszak tapasztalatainak leszűrésén alapszik, kiindulópontja az egyénre szabott, differenciált tervezésnek. Ha szükséges, igényeljük a szakemberek segítségét. Munkánkat logopédus, fejlesztő pedagógus és gyógypedagógus segíti.

A gyermek nevelése, fejlesztése a szülővel való folyamatos kapcsolattartás, együttműködés összhatásában eredményes. A neveltségi-fejlettségi állapot nyomon követése támpontot szolgáltat a rugalmas iskolakezdéshez.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő SNI gyermekekről egyéni fejlődési naplót vezetünk, egyéni fejlesztési tervet készítünk az adott gyermekre a tanulási képességeket vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményét alapul véve. A gyermek megismerését szolgálja a szülőktől származó információ, az óvodapedagógus megfigyelései, a gyermek produktumai. A fejlesztési terv az iskolaérettség feltételeit, meghatározó területeket öleli fel, (testi fejlettség, mozgásfejllettség, kognitív képességek, gondolkodás, szocializáció, beszédképesség).

Az óvodásaink fejlődésének nyomon követése a Cseperedő Felmérőprogram segítségével történik évente kétszer. A **DIFER** mérést a nagycsoportos korú gyermekeinknél alkalmazzuk – kimeneti funkció, helyzetkép.

8. Gyermek-és ifjúságvédelem,

8. 1. Gyermek-és ifjúságvédelem

Alapelveink:

- Minden esetben a gyermekek érdekeit kell képviselni, és ezt semmilyen más érdek nem előzheti meg.
- Esélyegyenlőség biztosítása. Minden megkülönböztetés nélkül kell a gyermekek részére a jogukat biztosítani.
- Mindig azokat a jogokat kell alkalmazni, amelyek a gyermekekre nézve a legelőnyösebbek.

A tevékenység célja:

- A gyermek és környezetének alapos megismerésével, a gyermek fejlődését hátrányosan befolyásoló tényezők feltárása és azok megszüntetésének elősegítése.

Legfontosabb gyermekvédelmi feladatunk a gyermekek jogairól szóló törvények betartása.

Feladatunk:

- Tiszteletben tartjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, de feladatunknak tekintjük a gyermek jogainak mindenkori érvényesítését és védelmét.
- Arra törekszünk, hogy tapintatos, személyes kapcsolatot alakítsunk ki a segítséget kérő, vagy az arra rászoruló családokkal.

Az óvodapedagógus alapvető feladatai közé tartozik a gyermekvédelmi preventív munka:

- a gyermek és környezetének megismerése,
- a gyermek fejlődését hátráltató tényezők feltárása,
- ennek kiküszöbölésére a megfelelő pedagógiai stratégia kidolgozása,
- az óvodai intézményegység-vezető informálása,
- a családok életéről szerzett információk hivatali titokként való kezelése.

Az óvodapedagógusok és az óvodai intézményegység-vezető feladatai közé tartozik:

- a gyermekvédelmi feladatok koordinálása, gyermek-és ifjúságvédelmi felelős informálása,
- kapcsolattartás az intézményi gyermek-és ifjúságvédelmi felelőssel,
- kapcsolattartás a Nevelési Tanácsadóval, a Gyermekjóléti Szolgálattal és a Gyámhatósággal,
- nyilvántartás vezetése a hatályos jogszabályok alapján, adatszolgáltatás a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősnek,
- környezettanulmány végzése (szükség esetén a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel közösen)
- A mindennapi nevelőmunka során meg nem oldható problémák további kezelése a gyermekvédelmi felelős feladata.

8. 2. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az esélyegyenlőség érvényesítése a köznevelésben kiemelt feladat.

Az egyenlő bánásmód követelményének és a szegregációmentességnek, mint esélyegyenlőségi alapfeltételnek a köznevelési intézményen belül érvényesülnie kell.

A gyermekek esélyegyenlősége előmozdításának elengedhetetlen feltétele az egyenlő hozzáférés biztosításán túl olyan támogató lépések, megsegítések tervezése és megvalósítása, amelyek csökkentik meglévő hátrányaikat segítik tehetségük kibontakoztatását.

Az intézményben tilos a hátrányos megkülönböztetés (bármiféle okból), továbbá minden olyan különbségtétel, kizárás, korlátozás vagy kedvezés, amelynek célja vagy következménye az egyenlő bánásmód megszüntetése vagy akadályozása. A feladatellátás módjára vonatkozó döntések, intézkedések meghozatalakor a gyermek mindenekfelett álló érdekét kell figyelembe venni.

Pedagógiai program készítésünk során kiemelten szem előtt tartottuk az egyenlő bánásmódról szóló törvényt, illetve azokat az egyéb törvényeket, rendeleteket, melyekben megfogalmazódik az esélyegyenlőség biztosítása. *A pedagógiai programunk szellemisége, a megjelölt célok, feladatok mindegyike az esélyegyenlőség biztosításának irányát mutatja.*

A munkánkat átfogó evangéliumi szellemben történő nevelés elve mellett, - melyben nevelésünk alapja a bibliai emberszemlélet -, megfogalmazzuk *az esélyegyenlőség elvét.*

Esélyegyenlőségi célkitűzések intézményünkben: Olyan körülményeket kell kialakítani, hogy megvalósuljon:

- a megkülönböztetés megszüntetése,
 - az egyenlő bánásmód,
 - az emberi méltóság tiszteletben tartása,
 - a társadalmi szolidaritás.
- Intézményünk integráló jellegű intézmény.
 - Képesek vagyunk mind a különleges bánásmódot igénylő, mind a hátrányos helyzetű (HH), ill. halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók integrált nevelésére
 - Fogadjuk az alapító okiratunkban megjelölt sajátos nevelési igényű gyermekeket is.
 - Támogatjuk pedagógusaink továbbképzését, hogy minél nagyobb arányban megismerjék az egyéni bánásmód, a differenciált oktatás, fejlesztés módszertanát.
 - Minden tervezett infrastrukturális és tartalmi, szakmai fejlesztés esetén kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű, és a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelési helyzetének javítására a beruházások megvalósítása során
- ***Az esélyegyenlőség biztosítását az alábbi területekre kiterjedően értelmezzük:***
 - a) a nevelésbe történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározása, a felvételi kérelmek elbírálása,
 - b) a nevelés követelményeinek megállapítása és a követelménytámasztás,

- c) a teljesítmények értékelése,
- d) a neveléshez kapcsolódó tevékenységek, foglalkozások biztosítása és igénybevétele,
- e) a neveléssel összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés,

- g) a tanácsadáshoz való hozzáférés, valamint
- h) a nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.

Folyamatosan figyelemmel kísérjük:

- a településen élők, az intézményünkbe járó gyermekek szociális helyzetét;
- közszolgáltatások elérhetőségét;
- beiskolázási mutatókat;
- a gyermekek (HH/HHH, illetve SNI) eloszlását az egyes óvodai csoportokban /
- a gyógypedagógiai nevelést,
- a lemorzsolódás arányát,
- a tehetséggondozás eredményeit;
- pályázati lehetőségeket;
- a humán-erőforrás alakulását;
- az infrastruktúrát és az ahhoz való hozzáférést;
- a módszertani képzettséget;
- az intézményi és szervezeti együttműködések (egyházak, kisebbségek, civil szervezetek és egyéb partnerek).

9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel kapcsolatos pedagógiai tevékenység

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, illetve kiemelkedő képességű gyermekek nevelése **speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek** (pszichológus, logopédus vagy más gyógypedagógus, konduktor stb.) **közreműködésével**.

Speciális feladatellátást tesz szükségessé a **kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése**

- sajátos nevelési igényű gyermekek,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek,

Különleges bánásmódot igénylő gyermekek óvodai nevelése

- **a sajátos nevelési igényű gyermek**,: testi, érzékszervi, értelmi, beszédfo-gyatékos, valamint a megismerő funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekek, valamint a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzdő gyermekek.
- **a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek**

Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése célja

- Célunk, hogy olyan együttnevelő intézménnyé váljunk, ahol megvalósulhat az SNI gyermekek eredményes szocializációja és a gyermekek iskolai pályafutására való alkalmassá tétel támogatása.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek alkalmazkodó képességének, önállóságának, együttműködésének fejlesztése az együttnevelés, társak pozitív mintájával az óvodai csoportokban. A gyermekben rejlő tanulási potenciálok kihasználásával a problémamegoldó képességre nevelés.
- A sérült, illetve lassabban fejlődő funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb fejlesztése, a gyermekek életminőségének javítása.
- A sérült funkciók pozitív irányba történő fejlesztése, a sikeres iskolai pályafutás kezdése érdekében.

Az óvodapedagógus feladatai

- **A probléma felismerése: szűrés, és a vizsgálat kérelmezése, elindítása, a lehetséges lemorzsolódás okainak azonosítása.**
- A szakértői véleménynek megfelelően a gyógypedagógiai ellátás biztosítása egyéni fejlesztési terv alapján. Abban az esetben, ha speciális eszközre van szükség, annak elfogadtatása és használatának megtanítása.
- Kapcsolattartás a szülőkkel és a külső szakemberekkel.
- A pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokról rendszeres konzultáció a gyermek egyéni fejlesztését ellátó külső szakemberrel, a gyógypedagógus javaslatainak beépítése a napi gyakorlatba.
- Kiemelt figyelmet fordít a fejlesztési folyamat értékelésére. Annak hatékonyságát vizsgálja a gyermeki fejlődés elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait.
- Az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzetben, probléma megoldásban, alternatívákat keres;- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez;- együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Az együttnevelés feltételei intézményünkben:

- Az integrált nevelés szerepeljen az intézmény alapító okiratában.
- A gyermek rendelkezzen szakvéleménnyel.
- Megfelelő – belső vagy külső – szakember biztosítása.

Értelmi elmaradás, részképesség zavar, esetében – Baranya Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság

Beszéd fogyatékoság esetében – Baranya Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság

Mozgásfogyatékoság esetében – Mozgásvizsgáló Országos Rehabilitációs és Szakértő Bizottság – Budapest Az ép és sérült gyermekek szüleinek tájékoztatása történjen meg.

- Az együttnevelő óvodai csoportok létszáma 20 fő, /maximum 25/ amelybe legfeljebb 1-2 sérült gyermek kerülhet.
- Csoporton belül a sérült gyermekek más-más fogyatékosági csoportba kell, hogy tartozzanak.

Sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységek intézményünkben

Érzékszervi fogyatékoság, látássérült gyermekek ellátása:

A látássérült gyermekek közül (vakok, alig látók és gyengén látók) intézményünk **a gyengén látó gyermekek nevelését látja el.** Szülő kérésére és szakszolgálat együttes ajánlásával más esetekben is fogadunk látássérült gyermekeket. **Fejlesztés területei:**

- A látási kontroll hiányosságainak korrigálása minden látássérült gyermeknél, a fizikai terhelhetőségük figyelembevételével.
- A közösséghez való alkalmazkodás, viselkedési formák megtanulása, gyakorlása.
- Önkiszolgálás megtanítása.
- Tárgyak és helyük megismerése.
- Rendszeretet, higiénia, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.
- Testtartási hibák megelőzése, helyes testtartás megtanítása.
- Nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, írás előkészítése.

Gyengén- és alig látó gyermekeknél még:

- Látás-, mozgáskoordináció fejlesztése: finom-, és nagymozgások esetében egyaránt.
- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.

Testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermekek fejlesztése:

Jelenlegi személyi és tárgyi feltételeink mellett csak a mozgásukban enyhe fokban akadályozott gyermekeket tudjuk fogadni. Súlyosabb mozgáskorlátozottság esetén, amennyiben a szakvélemény integrálhatóságot állapít meg, külső speciális ellátást segítő szakemberrel kötött megbízással tudjuk a kívánt feladatot ellátni.

Emellett egyes belgyógyászati problémákkal küzdő gyermekek speciális ellátását is felvállaljuk.

Mozgáskorlátozott gyermeknek azt tekintjük, akinek károsodása irreverzibilis (visszafordíthatatlan) és ez életvezetését tartósan befolyásolja, valamint a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottságtól szakvéleménnyel rendelkezik. **Fejlesztés területei:**

- A speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása.
- Tágabb, szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése.
- Életkornak megfelelő tapasztalatok megszerzése.
- A tanult mozgás alkalmaztatása.
- Akadálymentes közlekedés biztosítása.
- Mozgáshoz szükséges eszközök biztosítása (pl. lejtő, kapaszkodó).
- Önállóságra nevelés.

- Óvodai foglalkozások körébe épített mozgásnevelés.
- A napirend egészét átszövő mozgáskorrekciós helyzetek alkalmazása.
- Speciális fejlesztés.

Beszéd fogyatékos gyermekek fejlesztése:

Azokat a gyermekeket vállaljuk, akiknek beszédfejlődése és beszédtevékenysége az életkori átlagtól elmarad, vagy különbözik, és emiatt tartósan akadályozottá válhat a kommunikációs helyzetekben, szociális kapcsolatokban (kortárs kapcsolat, gyermek-felnőtt kapcsolatok stb.).

Az akadályozottság megmutatkozhat a beszédhangok helyes ejtésének zavaraiiban, a beszédértés nehézségeiben, a beszéd ritmusának eltéréseiben és a beszédhelyzetek alkalmankénti, vagy tartós hártásában, megtagadásában; ide tartoznak a különböző hangszalag betegségek következményei, a hangadás kóros elváltozásai is. *Beszédfogyatékosági kategóriák*

- megkésett beszédfejlődés,
- zavart (akadályozott) beszédfejlődés,
- pöszeség,
- hadarás,
- orrhangzós beszéd,
- dadogás,
- tartós, kóros rekedtség,

A fejlesztés területei:

- A beszédfogyatékos gyermekek sokoldalú, prevenciós fejlesztése.
- A kommunikációs szándék tudatos megvalósítására nevelés.
- Tudatos és tervszerű fejlesztés, a beszéd állapotának felmérésétől a terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés megvalósítása
- módszerek célszerű alkalmazása az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, a korrekció adott szakaszának figyelembevételével
- a kinezteziás, a hallási, a látási, a beszédmozgási benyomások egymást erősítő fejlesztése
- a gyermek motiválása beszédhibájának leküzdésére
- anyanyelvi nevelés a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése
- speciális terápiák alkalmazása, szakemberek segítségével

A beszédhibás gyermekek terápiás ellátását a Nevelés Tanácsadó utazó logopédusa végzi, kiegészítve az óvodapedagógusok munkájával.

Értelmi fogyatékos gyermek fejlesztése

a.) Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek:

Fejlesztés területei:

- Nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.

- Spontán tanulás.
- Társakkal való együttműködés.
- Sokoldalú élményszerzés a kortárs csoportban.
- Folyamatos gyógypedagógiai megsegítés.

b.) A középsúlyosan értelmi fogyatékos
gyermek:

Fejlesztés területei:

- Az alapmozgások fejlesztése, kialakítása.
- Minimális kontaktus, nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése.
- Beszédmegértés, beszédindítás fejlesztése, aktív szóincs bővítése.
- Az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása.
- Az adekvát játékhasználat elsajátítása, kognitív funkciók fejlesztése.

c.) A beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek:

Fejlesztés területei:

- A fejlesztés az anyanyelvi nevelést központba állító, az életkori sajátosságokat, a játékoság elvét szem előtt tartó nevelési környezetben valósulhat meg.
- d.) Az autista, autisztikus gyermek: Az autizmus lényege a társas viselkedés, a kommunikációs, és a sajátos gondolkodási képességek károsodása, amely viselkedési tünetekben nyilvánul meg.

Fejlesztés területei:

- Kommunikációs eszköztár fejlesztése.
- A szociális interakció fejlesztése a kölcsönösséget igénylő társas helyzetekben.
- Viselkedési problémák, és gondolkodási készségek terápiaja.
- Korai elemi készségek kialakítása: szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás.

9.4.2.1.2. Beilleszkedési, tanulási magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek

A Köznevelési törvény 4.§ (3.) alapján beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek”

Az esélyek biztosítására és a gyermekek iránti kitüntetett figyelemre nagy hangsúlyt fektetünk nevelő munkánk során. A gyermekek fejlesztése változatos programokat, tevékenységeket igényel, melynek kínálata biztosított óvodánkba. Élménypedagógia eszközeivel és módszereivel a bátorító nevelés alapelveinek figyelembevételével tesszük változatossá a gyermekek napi tevékenységeit. Programelemeinket a gyermek mindenekfelett álló érdekéhez és szükségleteihez igazítottan, a különböző fejlettségi szinteket figyelembe véve dolgoztuk ki. Ennek érdekében egy-egy témához kapcsolódóan az élménypedagógia hatásaira építve többféle párhuzamos tevékenysé-

get ajánlunk fel a gyermekeknek. **Beilleszkedési, tanulási magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek nevelésének célja**

- Elősegíteni a gyermekek alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Az inkluzív szemlélettel a befogadó közösség különbözőséget elfogadó viselkedésének és magatartásának formálása
- A gyermekközösségben különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása **Az óvodapedagógus feladata**

feladata

- A helyzet felismerése, jelzése, a megfelelő szakemberhez való irányítás, és a vizsgálat kérelem elindítása.
- A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokkal megbízott pedagógus, a szülő, és szükség esetén pszichológus, ill. más külső szakember segítségének bevonása.
- Konfliktuskezelő stratégiákat elsajátításának megsegítése
- Az ön-, és társértékelés következetes megvalósításával az önismeret, énkép fejlődésének támogatása □ Az önérvényesítés elfogadott formáinak megismertetése
- Alkalmanként tervezett mikro-csoportos játékokban, szociális kölcsönhatások (társadalmilag elfogadott magatartás-repertoár) gyakorlásának biztosítása
- Mozgásos, dramatikus és szerepjátékok előnyben részesítése a gyermekek személyiségfejlesztésében
- Alkalmazkodó képesség, szocializáció kiemelt fejlesztése

9. 1. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A hátrányos szociokulturális környezetben élő gyermekek számára a környezeti ingerek, hatások nem megfelelőek a kiegyensúlyozott, harmonikus személyiségfejlődéshez, ezért ezek gyakran eredményeznek a normáktól eltérő viselkedést.

Az óvodai nevelőmunkánk során, a gyerekek szociokulturális körülményeinek feltérképezésekor körvonalazódik, hogy kik azok a gyerekek, akiknek családi háttere nem mindig képes biztosítani a gyermek fejlődéséhez szükséges feltételeket. Ezeknek a tényezőknek a tisztázásában nagyfokú tapintatot kell, hogy tanúsítsanak óvodapedagógusaink.

A szociális hátrányok lehetséges okai:

- anyagi nehézségek, nem megfelelő lakáskörülmények
- alkoholizmus a családban
- a szülők életvezetési problémái
- a nagycsaládosok gondjai
- a csonka családok, éppen felbomló családok
- munkanélküliség
- a szülők alacsony iskolázottsága

- érzelmi szegénység, hiányos törődés
- krónikus betegség (akár a gyermeknél, akár a szülőnél)
- ingerszegény vagy túl erős ingerkörnyezet
- igénytelenség a család részéről.

Feladataink:

- védőnővel, a családsegítővel, gyámüggyel való folyamatos kapcsolattartás
- szülőkkel való tervezett és tudatos kommunikáció, figyelembe véve az egyes családok gyermeknevelési szokásait
- képességfejlesztő tevékenység differenciált tervezése
- művészeti tevékenységekben teret engedünk kreativitásuknak, sajátos élményeknek
- helyes viselkedésmintákat kell kialakítanunk a kudarc, az ellenvélemény, a bírálat elviselésére.

9. 2. A hátrányos helyzetű gyermek

A **hátrányos helyzetű gyerekek** esélyegyenlőségének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éve meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig – megterhelés nélkül – rendkívül fejleszthetőek.

Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése, a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terhelttség és az otthoni környezet hiányosságai.

Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. A hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve – sikeresen ellensúlyozhatóak, csökkenthetőek, esetenként kiegyenlíthetők.

Célunk:

- A hátrányok enyhítése, az esélykülönbségek mérséklése az óvodai kereteken belül

Feladataink:

- A gyermekek szociális és kulturális háttérének megismerése, feltérképezése.
- A hátrányos, a halmozottan hátrányos, veszélyeztetett helyzetű gyermekek kiszűrése, segítése.
- Kiemelt tehetségek megtalálása.

Módszereink:

- egyéni bánásmód
- tapintatos beszélgetés
- személyes kapcsolattartás a családdal
- segítségnyújtás
- családlátogatás
- tehetségazonosítás, -gondozás

Hátrányok kompenzálása:

- A gyermek óvodába lépése előtt családlátogatást végzünk. Ez a találkozás sok információval szolgál a családkról, életkörülményeiről, nevelési szokásairól, a szülő-gyermek kapcsolatáról. Mindezek segítik a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének megteremtését.
- Az óvodai csoportok kialakításánál figyelembe vesszük a hátrányos helyzetű gyermekek arányát.
- A hátrányos helyzetű gyermekek az egész napos ellátás keretében minden segítséget megkapnak a kiegyensúlyozott fejlődésük érdekében.
- A mindennapi megfigyelések alapján történik a gyermek egyéni fejlesztése.
- Amennyiben a gyermek képességei szükségessé teszik, külső szakemberek segítségét kérjük.
- Az alapvető magatartásformák kialakítására nagy hangsúlyt fektetünk. (tolerancia, segítőkészség, stb.), változatos, sokféle játékok, tevékenységek által (drámajáték, kapcsolatteremtő játék, páros szituációs játék, stb.).
- Fokozott törődés, egyéni bánásmód az óvodai munkavállalók részéről.
- Az intézmény által nyújtott programokba igyekszünk bevonni a hátrányos helyzetű gyermekeket, családokat.
- Az anyagi okok miatt hátrányos vagy veszélyeztetett gyermekek esetében rendszeresen gyűjtéseket szervezünk óvodánkban.
- Részképesség vizsgálatra, ill. iskolakezdést megelőzően iskolaérettségi vizsgálatra küldjük a problémás, kétséges gyerekeket.

9. 3. A kiemelten tehetséges gyermek – a tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenységek

A tehetséges gyermek erős oldalát fejlesztjük, miközben tehetségével összefüggő gyenge oldalait kiegyenlítjük.

Óvodánk alapvető feladatai közé tartozik a tehetséggondozás, mely napi tevékenységeinkbe ágyazva történik óvodai csoportjainkban.

Vegyes életkorú csoportjainkban, a mindennapi tanulásos, cselekvéses helyzetekbe építi be az óvodapedagógus a kreativitást fejlesztő feladatokat, többletismereteket. A gyermekek szabadon dönthetnek részt kívánnak-e venni a felkínált tevékenységekben. Ezek a tanulós helyzetek nyitottak, bármikor elérhetőek, de a kilépés lehetősége is biztosított a gyermekek számára.

Az óvodapedagógusnak az a szerepe, hogy észrevegye, támogassa, és komplex ismeretekhez juttassa a gyermekeket. Többféle lehetőség kínálkozik a vegyes összetételű csoportokban a tehetségfejlesztésre, itt a dústítás mellett a gyorsítás módszere is megjelenik spontán módon, az életkori sajátosságok miatt, hiszen a kicsik, ha akarnak, részt vehetnek a nagyoknak szánt foglalkozásokon. Ez gyorsabb fejlődést biztosít számukra, ugyanakkor saját koruknak megfelelő készségeik zavartalanul fejlődhetnek.

Célunk, az egész személyiség fejlődéséhez hozzájárulni

Az óvodapedagógus feladatai:

- Fokozott figyelem fordítása a *kiemelt figyelmet érdemlő gyermekekre*, a gyermekben a rejtett tehetség lehetőségére.
- Felismerni a tehetségigéreteket.
- Ösztönözni, motiválni a tehetségigéreteket.
- Kielégíteni szükségleteiket: a megismerési-, elfogadási-, alkotási folyamatokban.
- A tehetségigéretek elkallódásának elhárítása: az alulteljesítő gyermekekben bujkáló kiváló képességek felismerése
- Sokféle tevékenységek kínálata, ezzel segítve a gyermekeknek érdeklődési irányaik megismerésében.
- Egyéni bánásmód keretében történő célzott fejlesztés, képességfejlesztés.
- A gyermek pozitív én-tudatának kialakítása és erősítése, harmonikus fejlesztése.
- Elfogadó és támogató környezet kialakítása.
- A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területeinek erősítése. Ezek olyan hiányosságok, amelyek megnehezítik, vagy teljes mértékben megakadályozzák a tehetség fejlődését. A diagnosztizálást követően szükséges esetleg a megfelelő szakemberrel a hiány pótlása, fejlesztése.
- Az alapvető tehetséggondozó feladat mellett tehetségfejlesztő programok megszervezése, az óvodai élet gazdagítása egyéb tevékenységekkel.
- A pedagógusok szakmai kompetenciájának növelése a tehetség-gondozás témakörében, továbbképzéseken való részvétel,
- A szülők tájékoztatása és megnyerése a közös munka érdekében.

A várható eredmény az óvodáskor végén:

- A gyermekkor korai fázisában hatékony, sokoldalú fejlesztést kapnak a gyermekek, a hátrányos helyzetű tehetségek nagyobb megsegítéssel sikeresen kezdik el az iskolát.
- Érettebb idegrendszer, szociálisan érzékenyebb, kreatívabb gyermekek, harmonikusabb személyiség.
- Bővülnek ismereteik, sokféle módon jutnak sokféle tapasztalathoz.
- Motivációs- energetikai bázisaik aktiválódnak, ezáltal énképük, megküzdési stratégiáik, reális önértékelésük is fejlődik, bátrabban hozzák be speciális érdeklődésüket.
- Nagyobb odafigyeléssel részesülhetnek érdeklődésük területén történő megsegítésben és a tehetséggel összefüggő gyenge területek fejlesztésében.
- Önértékelésük reálisabbá válik, fejlődik kapcsolatteremtő képességük, kommunikációjuk, megküzdési stratégiáik

- Minden gyermek személyisége sokoldalúan fejlődik, a szunnyadó, alulteljesítő tehetséges gyermek erős és gyenge oldala egyaránt folyamatosan kiegyensúlyozottá válik.
- Fejlődik szociális érzékenységük, teret kapnak önkifejező és önértékesítő törekvéseiknek.
- Sikerül kialakítani kezdeményező készségüket, önként vállalt tevékenykedést, melynek során kiemelkedő teljesítményre lesz képes.
- A gazdagító programok beépülnek az óvoda mindennapjaiba.
- A szülőkkel együttműködő magatartás alakul ki, tovább támogatják gyermeküket, tehetségük kibontakozásában.

9. 4. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság véleménye alapján, az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Tevékenységi formák:

- ölbeli játékok,
- énekes játékok, melyek különböző érzelmek átéléséhez nyújtanak segítséget,
- népmesék nevelő hatása által erkölcsi nevelés,
- a gyermek bevonása csoportos tevékenységekbe,
- a napi áhítatok, melyek lehetőséget nyújtanak a belső elcsendesedésre.

Fejlesztési területek:

- észlelési területek
- mozgás, finom mozgás
- lateralitás
- téri tájékozódás
- nyelvi készségek
- emlékezet
- figyelem

9. 5. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését segítjük a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

- Az Óvodai nevelés országos alapprogramja dokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.
- A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

- A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A sajátos nevelési igényű gyermekek és az ép gyermekek magas színvonalú együttnevelése egyre nagyobb feladatot ró a magyar köznevelésre. Óvodánk ezeknek a kihívásoknak szeretne megfelelni.

A hangsúly nem a pusztán együttléten, hanem az együttes tevékenykedésen, a közös játékon, a közös tanuláson, a kölcsönös kommunikáción van. Ezzel magasabb értéket kínálva a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Mint az integrálásban résztvevő óvoda:

- a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztési igényeit,
- a fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek kell meghatározni,
- külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermekek minden segítséget megkapjanak hátrányainak leküzdéséhez.

Az intézménybe kerülés feltételei az óvodánkba: (ha a gyermek sajátos nevelési igényű)

- ⇒ Az óvoda mind a nevelési év elején, mind nevelési év közben felvesz SNI gyermekeket, de egy-egy csoportba maximum két gyermek kerülhet be.
 1. *A különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű gyermek fogadását befolyásolja az intézmény személyi, tárgyi feltételeinek megléte, a fejlesztés lehetőségének biztosítása.*
 2. *Beillesztésig új gyermek nem vehető fel.*
- ⇒ Adminisztratív formai feltételek: A Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői-és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye szükséges:

A Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői-és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye szükséges a felvételhez, mely a sérülés mértékétől függően megállapítja az integrálás lehetőségét, kijelöli az integráló intézmény nevét, feltünteti a kompetens szakember jelenlétét, meghatározza a fejlesztési irányokat, a felülvizsgálat időpontját.
- ⇒ A szülő kéri az intézmény kijelölését a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői-és Rehabilitációs Bizottságtól.
- ⇒ Az intézménynek jeleznie kell fogadóképességét.
- ⇒ A felvétel követelménye, hogy a szülők ismerjék meg az intézmény programját, a gyermek egyéni fejlesztésével kapcsolatos lehetőségeket, amellyel az intézmény rendelkezik.

A gyermekét átíráthatja másik intézménybe. A sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozóan tudnia szükséges:

- Ha a sajátos nevelési igényű gyermek szülője óvodát kíván változtatni, szándékáról a szülőnek írásban tájékoztatni kell a szakértői bizottságot.
- Új fogadó intézményt kell keresnie gyermekének.

- Amennyiben a kiválasztott óvoda az adott fogyatékosra tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a szakértői bizottság a bejelentést írásban tudomásul veszi, és módosítja a szakértői véleményt amennyiben a gyermeket fogadja a választott intézmény.

Módszereink:

Óvodapedagógusaink a pedagógiai program megvalósítása során a kötelezettségnek megfelelően az egyes tevékenységbe beépítik az óvodai sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének irányelveit. Ennek megjelenítése megtalálható az óvodai pedagógiai programban olvasható.

Az alábbi feladatok beépítéshez, a fejlesztés megvalósításához irányt mutatnak.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének feladatai óvodai nevelés során:

- **A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek** - A mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat. A mozgásszervi fogyatékos gyermek fogadása függ a sérülés mértékétől, tárgyi és személyi feltételek meglététől – ls. tárgyi feltételeknél írottak.

A mozgásszervi fogyatékos gyermek óvodai nevelési során kiemelt feladat:

- a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentés, megszüntetés, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétebb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés.

Mozgásfejlesztés:

- tartási és mozgási funkciók segítése
- hely- és helyzetváltoztatás javítása a nagy- és finommozgások fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel,
- manipuláció javítása,
- önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök használata.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése

- a meglévő funkciók fejlesztése a mindennapos tevékenykedtetés során.
E téren kiemelkedően fontos a család együttműködése a fejlesztésben.

Játéktevékenység:

- Fontos a gyermek aktív bekapcsolódása a játékba.
- Szükséges lehet a játékhoz használt tér átalakítása, a játéktevékenység megváltoztatása.

Nyelvi fejlesztés

- Mivel a mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák, fontos feladat a gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztésébe.
- Szükség esetén logopédus bevonása

Éneklés, zenei nevelés

Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő, mivel pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is. Társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése

- Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról.
- Fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.
- A finommotorika és a grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.
- A kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítségét célzó megfelelő eszközök használata, esetleg rögzítése.
- Minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzés.

- **A látássérült gyermek** fogadásának meghatározója a látásélesség mellett a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, a kapcsolódó fogyatékoság.

Aliglátó és gyengénlátó gyermekek estében nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analizátor kompenzatív működésének is.

- A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.
- Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.
- Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

Óvodai feladatok:

- testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet biztosítása,
- a gondolkodás és a beszédfejlődés miatt a környezet vizuális megismertetése,
- nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság,
- térbeli tájékozódás a látás felhasználásával,
- a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése,
- a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt,

- az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése,
 - a hallási figyelem és megkülönböztető képesség fejlesztése.
 - taktilis érzékelés fejlesztése.
- **A hallássérült gyermek** - A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

Óvodai feladatok:

- a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése,
 - az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében,
 - aktív nyelvhasználat építése (beszédértés, szókincsfejlesztés, szájról olvasási készség fejlesztése),
 - beszédérthetőség folyamatos javítása,
 - munkajellegű tevékenységbe való bevonás,
 - érzelmi élet fejlesztése,
 - alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása.
- **Enyhén értelmi fogyatékos gyermek** - Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.

- A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Szükségesnek tartjuk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítést, az együttműködést a szülővel és a gyógypedagógussal.

- **Beszéd fogyatékos gyermek** esetén az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, eltérő különböző okok miatt.

A beszéd fogyatékos gyermeknél a beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak rész-képességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

- A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján.

- A gyermek egyéni képességeihez igazodó fejlesztőmunka során kiemelt feladatunk, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését.

Óvodai feladat:

- az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása,
- értelmi fejlesztés
- mozgásfejlesztés
- észlelési funkciók fejlesztése

- vizuomotoros koordinációs készség javítása
- az érzelmi élet fejlesztése,

- **A fejlődés egyéb pszichés zavarával** (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) **küzdő gyermek**

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású- az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő- részképeség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.

Óvodai feladatok:

- a részképeség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása,
- a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket csökkenteni,
- a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat felállítani,
- a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet fokozottan alkalmazni,
- megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő a másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását,
- az eredményes iskolakezdéshez szükséges készség megalapozása.

10. A szakmai – pedagógiai munka ellenőrzése

- Belső ellenőrzés
 - Területei:
 - Szakmai- pedagógiai munka
 - Munkáltatói jogkörből adódó ellenőrzések
 - Országos pedagógiai ellenőrzés
 - Célja: a nevelési intézmény szakmai tevékenységének és a pedagógiai munkájának általános pedagógiai szempontok szerint történő értékelése, ellenőrzése
 - Intézményi ellenőrzés

11. Legitimációs záradék

A Pedagógiai Programot a Pécsi Református Kollégium Siklói Aranyalma Óvoda nevelőtestülete a 2024.03.14. megtartott határozatképes nevelőtestületi értekezleten 100 %-os szavazataránnyal elfogadta. Ezt a tényt a nevelőtestület képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Siklós, 2024.03.14.

.....
Óvodavezető

.....
Nevelőtestület képviselőjében

2024.03.14. -ei Szülői Szervezet ülésén a Pedagógiai Program ismertetésre került. A szülők képviselői véleményezési jogukkal élve, a dokumentumban megfogalmazottakkal egyetértettek.

Kelt: Siklós, 2024.03.14.

.....
Szülői Szervezet Elnöke

Az elfogadott Pedagógiai Program felterjesztésének napja a fenntartó felé:

Kelt: Siklós, 2024.03.14.

P.H.